

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ ΣΤ'.
ΑΡΙΘ. 67

Ἐν Πειραιεὶ Ἰούλιος
1890

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΥΝΗ
ΕΝ ΤΩ ΣΑΙΞΠΗΡΕΙΩ ΔΡΑΜΑΤΙ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

ΜΙΡΑΝΔΑ

Ἡ τρικυμία (The Tempest).

- Πρόσπερος** Νύκτα ἐκλέξας διὰ τὴν εὐεργεσίαν τὰς τῶν Μεδιολάνων ὁ Ἄντωνιος ἀνοίγει πύλας, τοὺς θεράποντας αὐτοῦ προστάσων, ὅπως κατὰ τὰ μεσάνυχτα ἐκπέμψωσι τῆς πόλεως ἐμὲ καὶ σέ, πατρίον κλαίον.
- Μιράνδα** Οἴμοι! ποία συμφορά!
Ἐγὼ ἡ λησμονήσασα, πῶς ἄλλοτε ἔκλαυσα, ἤδη πάλιν κλαίω· χεῖμαρρον μοι ἀποσπᾶ δακρῶν ἡ ἀνάμνησις.
- Πρόσπερος** Ἄκουσον ἔτι· εἰς μικρὸν πλοιάριον μᾶς ἔρριψαν τοὺς δύο μέλλια τινα ἐπλεύσαμεν κατόπιν· εἴτ' ἀκάτιον σαθρὸν λαθόντες, ἄνευ ἐξοπλισέως, ἄνευ ἰστών καὶ ἰστιών, ἐπεβίβασαν ἡμᾶς τοὺς δύο, ὅπως εἰς τὴν λαίλαπα θρηνώμεν τῆς θαλάσσης, καὶ στενάζομεν εἰς τοὺς ἀνέμους, ὧν περ ἡ συμπάθεια στενάζουσα ἐπίσης, ἡμετέριζε τοὺς πόνους τῆς ψυχῆς μας.
- Μιράνδα** Πᾶσιν θλίψιν, πεῦ προὔξηνσα, ὦ πάτερ, τότε εἰς ἡμᾶς κ τ λ. κ τ λ. (Πρᾶξις δ' Σκηνὴ 2).

Οὕτως ἄρχεται ἡ θλιβερὰ ἐκείνη ἱστορία τῆς ἐξορίας, ἣν, ὅτε ἔφθασεν ἡ κατάλληλος στιγμή, ἀφηγεῖται ὁ ἐξορισθεὶς Δοῦξ τῶν Μεδιολάνων εἰς τὴν προσφιλεῖ αὐτοῦ θυγατέρα Μιράνδαν, ἥς ἡ μνήμη δὲν ἐξικνεῖται πλέον μέχρι τοῦ μακροῦ καὶ ὀμιχλώδους ἐκείνου παρελθόντος. Πῶς διὰ τῆς πονηρίας τοῦ ἀδελφοῦ ἀπεσπάσθη παρ' αὐτοῦ, κύπτοντος δυστυχῶς τότε τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χρόνου ἐπὶ τῶν βιβλίων του καὶ τῶν μυστικῶν αὐτοῦ σπουδῶν, τὸ στέμμα ὄλων τῶν δουκάτων τοῦ καιροῦ ἐκείνου· πῶς ἔρριψαν αὐτὸν ἄνευ βοήθειας μετὰ τοῦ τρυφεροῦ τέκνου του ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης, ἥτις ἄνευ τῆς συμπαθοῦς συνδρομῆς εὐγενεοῦς τινος Νεαπολίτου Γονζάλου θὰ ἐγένετο ὁ ἀφροστεφῆς αὐτῶν τάφος· πῶς ὁ εὐγενὴς οὗτος ἀνὴρ προὔμηθευσεν τοῖς ἐξοριστοῖς τροφήν, ὕδωρ, ἐνδύματα καὶ τὰ μαγικά βιβλία ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Προσπερου· πῶς τέλος μετὰ μακρὰν περιπλάνησιν ἔφθασαν ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης, μόνον ὑπὸ τοῦ ἀπακισίου κοβάλου Κάλιμπαν κατοικουμένης, ταῦτα πάντα μαθηάνει ἤδη ἀπὸ τοῦ πατρικοῦ στόματος ἡ ἐκπληκτος παρθένος, καὶ ὀφείλει νὰ μάθῃ ταῦτα, διότι προσεγγίζει ἡ στιγμή τῆς ἐκδικήσεως, τῆς ἀπολυτρώσεως. Ἡ θαλάσσα, ὑπακούουσα εἰς τὴν μαγικὴν δυνάμιν τοῦ Προσπερου, ἔρριψεν τοὺς διώκτας αὐτοῦ εἰς τὰς χεῖράς του.

Τὸ κακὸν ἤδη δεόν νὰ μετατραπῇ εἰς καλόν, καὶ διὰ τὴν Μιράνδαν, τὴν ἡρέμα, πλήρη προσδοκίας, ἐν ἀσυνειδήτῳ ἀγνόητῳ ἐρῶσαν τὸ ἀγνωστον παρθένον, ἡ ὄρα αὐτῆ θέλει φέρει τὸ ὕψιστον δῶρον, τὴν μακαριότητα τοῦ πρώτου καὶ μόνοι ἐρωτος.

Φωτεινότεραν, πνευματικωτέραν μορφήν τῆς Μιράνδας, οὐδεμίαν ποιήσει δύναται νὰ ὑποδείξῃ· ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τι

τό μὴ δυνάμενον νὰ συγκριθῆ, τὸ ἀμίμητον, καὶ ὁμοῦ εἶναι αἱ γραμμαὶ τοῦ καθαροτάτου Γυναικείου, ἃς εὐρίσκωμεν ἐν τῷ χαρακτῆρι τούτῳ. Αἱ γραμμαὶ αὗται φαίνονται ἐνταῦθα ἐν ὅλῳ ἰδιορρυθμῳ, θαυμασίᾳ, σχεδὸν μαγικῇ χάριτι. Διότι πεποικισμένη δι' ἐκείνων τῶν ἐρασμίων γούτρων, ἅτινα καθιστῶσιν ἡμῖν τὴν παρθένον γηϊνὴν, ἀνθρωπίνως ποθητὴν, ἡ Μιράνδα τίθεται ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης ἐν μέσῳ ζένου μαγικοῦ κόσμου, εἰς ἃν οὐχὶ ὀλιγώτερον ἀνήκει ἢ εἰς τὸν ἀνθρώπινον. Ἡ Μιράνδα ἀνετράφη ἐν τοῖς κόλποις τῆς θαυμασίας φύσεως. Πατρὶς αὐτῆς εἰσὶν ὁ οὐρανὸς αἰθῆρ, οἱ βράχοι, τὰ δάση, τὰ ἐξαστραπτόντα σπήλαια· καί γιναι δὲ αὐτῆς, τὰ δένδρα καὶ τὰ ἄνθη, τὰ περιουαζόμενα τῆς πρώτης νέφης, ὁ σπινθηροβόλος Ἑσπερος, καὶ τὰ κύματα τῆς παγκοσμίου θαλάσσης, ἧς μετὰ λατρείας ἀσπαζόμεθα τοὺς πόδας. Τοιαύτη συναναστροφὴ ἐν ἧ καὶ αὐτὸς ὁ περιπέτειον ἀήρ γίνεται φωνὴ τῶν πνευμάτων, δέον μαγικῶς πῶς νὰ συγκινήσῃ τὴν τόσῳ τρυφερὰν ψυχὴν, καὶ ὁμοῦ ἐν τῇ ἀγνῇ, ἀπερίττῳ, ἀπροσποίητῳ καρδίᾳ διατηρεῖται ἀμείωτον, ἀφθαρτον, τὸ ἐράσιμον γυναικεῖον αἴσθημα. Ἡ Μιράνδα ὑπὸ ἀνθρωπίνην κοινωνικὴν ἔποψιν εἶναι μοναδική. Οὐδέποτε ὁ ὀφθαλμὸς αὐτῆς ἠτένισεν ἐν τῷ τοῦ ἰδίου αὐτῆς φύλου, καὶ ὁμοῦ αἱ σκέψεις τῆς, τὰ βλέμματά τῆς, καὶ αὐτὴ ἡ ἔκφρασις τῆς λαμβάνουσι ἑτερογενῆ τινὰ χροιάν, ἀναθρώσκουσα ἀφ' ἐκείνης ἐκ τῶν νηρηϊδωδῶν ἐκείνων ὄντων, ἅτινα τὴν περιστοιχίζουσι. Βαθῆς μόνον ἐν τοῖς ἐγκάτοις αὐτῆς, ὡς μαργαρίτης κεκλεισμένος λωφάξει τὸ μυστήριον τοῦ ἡδυτάτου, καὶ τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν αἰσθητικότητι προσπελάζοντος Γυναικείου.

Διὰ τοῦτο ἡ ἐξαιρετικὴ, ἀσυνήθως συγκινοῦσα ἐντύπωση, ἦν τοιαύτη ἐμφάνεια δέον νὰ ἐμποιήσῃ ἐπὶ τοῦ Φερδινάνδου, ἐστὶν ὅλως φυσικὴ. Οὕτως ἐκλαμβάνει ἐκ πρώτου βλέμματος τὴν Μιράνδαν ὡς οὐρανίαν ὑπαρξίν:

... Αὕτη εἶναι ἡ Θεὴ
τῆς Μουσικῆς τῶν ὄντων ἢ θεσπίου,
ὄρατον πλάσμα, κέρη εἶσαι ἢ οὐχί;

Ἄλλ' οὐχ ἤττον ἰσχυρῶς συγκινεῖται καὶ ἡ Μιράνδα ἐκ τῆς θέας τοῦ Φερδινάνδου:

Τί τοῦτο ἄρα; μήπως εἶναι πνεῦμα τι;
ἢ οὐρανί, πῶς βλέπει τοῦτο περίεξ του!
Πιστεύσατέ με, πάτερ, ἡ μορφή αὐτοῦ
Ἐνός εἶναι, πνεῦμα εἶναι βίβαια.

Ναὶ ἡ Μιράνδα ἐκλαμβάνει τὸν ἐραστὴν αὐτῆς ὡς πνεῦμα. Διότι ἀγνοεῖ εἰσέτι τὰ θέληγτρα τῆς ἀνθρωπίνης νεότητος. Πνευματικὸν ἦτο πᾶν, ὅ,τι μέχρι τοῦδε περιεκύκλω αὐτὴν, καὶ μόνον τώρα, ἅμα τῇ θέᾳ τοῦ Φερδινάνδου εἰσδύει ἐν τῇ ἀγνῇ αὐτῆς καρδίᾳ τὸ αἰσθημα τοῦ ἀνθρώπινου κόσμου. Διὰ τοῦτο ἡ πρώτη συνάντησις τοῦ ἐραστοῦ, εἶναι ἐπίσης ἡ ἀστραπὴ ἧτις ἀμφοτέρων τὰς καρδίας διαφλέγει δι' ἱεροῦ πυρός, αἰσθημα οὐτινος ἢ πλήρης ἰσχύς ἐκρήγνυται ἐν τῇ ἀμίμητῳ ἐκείνῃ πρώτῃ σκηνῇ τῆς τρί-

της πράξεως, ἐν ἧ ὁ βαθὺς οἰκτος τῆς παρθένου διὰ τὸ ναυάγιον τοῦ ἐραστοῦ ὀδηγεῖ τέλος εἰς τὴν ἱερὰν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀγνοῦ ἐρωτός τῆς.

Μιράνδα Καθίσαιτε, εἴν θέλετε.
Κεῖνὸ τὸ δέμα φέρω· ὄτε μοι αὐτό,
ὅπως τὸ φέρω.
Φερδινάνδος Ὅχι, πλάσμα τοῦρανοῦ,
Τὰ νεῦρα μου νὰ συντριβῶσι κάλλιον,
νὰ συντριβῆ καλλίτερον ἢ ράχης μου,
παρὰ ὑπὸ τοιοῦτον ἔτετελισμὸν
νὰ ἴδω ὑμᾶς κύπτουσαν.

Ἡ φύσις τῆς Μιράνδας εἶναι ἡ ἀγνή, ἡ ἀπερίττος ἀθωότης. Αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ἐκπλήσσειται ἐπὶ ταῖς ἀσυνήθως ἡδαικίας νύξεις τῆς καρδίας αὐτῆς, ὁ ἔρωσ αὐτῆς εἶναι ἡ πρώτη ἀπειρος γοητεία, ἀγνοεῖ ὁμοῦ τὰς τρυφερὰς ἐκείνας ἐπιφυλάξεις τῶν ἄλλων γυναικῶν ἐπὶ τῆς κοσμιότητος, τὰς κοινωνικὰς ἐκείνας λεπτότητας. Οὕτως ἀφιερὸν ὄλην αὐτῆς τὴν ὑπαρξίν τῷ ἐραστῇ, ὃν αὐτὴ «δὲν δύναται νὰ πράξῃ ἄλλως ἢ νάχαλξ.»

Μιράνδα Μὲ ἀγαπᾶς τῶν ὄντων;
Φερδινάνδος Ἦ καὶ οὐρανί!
Τοῦ ὄρκου μου, ὑμεῖς ἐστέ οἱ μάρτυρες:
Ἔπερ πᾶν, ὅ,τι φέρω ἢ γῆ αὐτή,
Σὲ ἀγαπῶ, σὲ ἐκτιμῶ καὶ σὲ τιμῶ.

Μιράνδα Εἶμαι παρ᾿ ἄρρων, νὰ θακρῶ δι' αὐτό,
ὅπερ χαρὰν μοι εἶδαι

Φερδινάνδος Κλαίεις; Διατί;
Μιράνδα Διότ' εἶμ' ἀναίτια, καὶ ἀνίκανος,
μὴ δυνάμενη νὰ προσέρω, πᾶν
ὅ,τι ποθῶ νὰ δώσω· ἔτι ὀλιγώτερον
νὰ λάβω, ὅ,τι ἐκ ψυχῆς ἐπιθύμω.
Πλὴν τοῦτο οὐκαρὶα δομαζέται,
καὶ ὅσον τοῦτο νὰ κρυθῆ ἐπιζητεῖ,
τοσοῦτον περισσώτερον ἐκφαίνεται
ἐν πάσῃ τῇ δουλείᾳ. Ἐρρε, σὺ, σερμάνουε
κρυφίονα! τὴν λῆξιν εἰς τὰ χεῖρά μου
σὺ, φέρε, ἱερὰ ἀγότης καὶ σεμνή!
Ἡ σὺτυγὸς σου εἶμαι, εἴν μὲ θέλεις σὺ,
ἀλλῶς ἀποθήσκω σὴ θεραπεινίς.

Φερδινάνδος Κυρία, ἐρωμένη, κίγῳ πάντοτε
ὀπήκοός σου.

Μιράνδα Συζυγός μου τὸ λοιπόν;
Φερδινάνδος Ναί, καὶ ἰδοὺ ἡ χεῖρ μου!
Μιράνδα Λάθε τὴν ἐμὴν
καί τοις αὐτῆς συγχρόνως τὴν καρδίαν μου!..

Ἀκουσίως ἡ ὑπερμακκαριότης αὐτῆ τῆς ἐν τῇ πρώτῃ ἐκρήξει εὐρίσκουμένης ταύτης ἀγάπης φέρει εἰς τὴν ἀνάμνησιν ἡμῶν τὴν ἀθάνατον ἐκείνην ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἑρωτος λέξιν τῆς Κλάρας:

Ἡ γῆ δὲν ἔχει μείζονα αὐτῆς χαρὰν!..

ΙΟΥΛΙΑ

Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλίᾳ (Romeo and Juliet).

Μετὰ τὴν Μιράνδαν, τὸν ἐξοχώτερον τύπον τοῦ ἰδανικῶ ἔρωτος, τὴν ἐρασμιοτέραν ἐκπροσώπησιν τῶν παρθένων τοῦ σαιξπηρίου δράματος, ἔρχεται ἡ Ἰουλίᾳ ἡ ρωμαντικώτερα παιδίσκη, ἣν ποτε ἐδημιούργησε δραματικὸς ποιητής,

ἡ δεκαπενταετής αὕτη κόρη τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου, ἧτις ρίπτεται ἀκατάσχετος εἰς τὸ μοιραῖον τοῦ ἔρωτος πάθος, ὅπως ἡ χρυσαλλίς ἐπὶ τῆς καιούσης λυχνίας.

Φέρομεν τὴν Ἰουλίαν μετὰ τὴν Μιράνδαν, ἕνα ἀφ' ἐνός καταδείξωμεν τὴν ἀρχὴν, ἣν ἐν τῷ προλόγῳ ἡμῶν ἀνεπτύξαμεν, ὅτι ὑπάρχει μεγάλη ἐσωτερικὴ συγγένεια μεταξύ ὄλων τῶν Σαιξπηρίων γυναικῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου δικαιολογήσωμεν τὸν ἀποχωρισμὸν καὶ τὴν ἀπομόνωσιν αὐτῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ μελέτη, ἀπομόνωσιν, ἣν ἴσως ἤθελέ τις ψέξει τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ὡς ἀντιθιβαίνουσιν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς αἰσθητικῆς, ἧτις ἐνασμενίζει ἐπισωρευούσα καὶ παραλληλίζουσα τὰ ποιητικὰ ὄντα ἐνός ποιητοῦ. Ἡ Ἰουλίᾳ δὲν εἶναι μόνον δραματικὴ ἀδελφὴ τῆς Μιράνδας, εἶναι συμπατριώτις αὐτῆς, εἶναι τέκνον τοῦ αὐτοῦ ἡλίου, κόρη τῆς ὠραίας ἐκείνης χώρας:

Del bel paese ove il si suona.

Ὅπως ὁ ἔρωσ τῆς Μιράνδας κατισχύει τοῦ πάθους τῆς ἐκδικήσεως, ὅπερ ὑπέρει ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον εἰς τὰ στήθη τοῦ ἐξορίστου πατρός τῆς, οὕτω καὶ ὁ ἔρωσ τῆς Ἰουλίᾳς, ἰσχυρότερος τοῦ προαιωνίου μίσους δύο μεγάλων οἰκογενειῶν, ὑπερισχύει καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου.

Ἐν τῷ «Ῥωμαῖὸ καὶ Ἰουλίᾳ» ὁ ἔρωσ ἐκδηλοῦται ἐν ὅλῳ αὐτοῦ τῷ μοναδικῷ, τῷ ἐξόχως φυσικῷ μεγαλείῳ, ἐν ὅλῃ τῇ ἀκατασχέτῳ αὐτοῦ φλογώδει ζέσει καὶ μυγίξῃ δυνάμει· εἶναι ὁ ἔρωσ καθ' οὐ οὐδὲν ἰσχύει ἢ ἐναντιώσις τοῦ ψυχροῦ, τοῦ ἀσπλάγγνου, τοῦ σκληροῦ κόσμου. Διὰ τὸν ἔρωτα τοῦτον οὐδὲν ὑπάρχει φόβητρον, οὔτε αὐτὸς ὁ θάνατος. Οὔτε αὐτῆς τῆς ζωῆς ἔχει ἀνάγκην. Αἰσθάνεται ἐκυτὸν ἀθάνατον.

Ἡ ὅσον μεγάλη, τόσον καὶ ἀπλῆ ἱστορία τῶν δύο τούτων ἀλλήλικις ἀνηκουσῶν καρδιῶν, ἐκτυλίσσειται, ἀναπτύσσεται, συμπληροῦται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἀστραπιακῶς, ἀκάθεκτος, εἴτα προδίδει πάντοτε σοφωτέρω, θλιβερωτέρω, μοιραιωτέρω, τραγικωτέρω. Βραχεῖα, ἐφήμερος τοῦ ἔρωτος ὑπαρξίς! Διὰν εὐνόητον! Μετὰ τοιοῦτων αἰσθημάτων, ἅτινα περικλείουσιν τὸ ἀμβροσιώτερον νέκταρ τῆς εὐδαιμονίας, εἶναι ἀδύνατον νὰ διαβιῶσῃ τις ὀλόκληρον ἀνθρωπίνην ἡλικίαν· Οὐχὶ μόνον ὁ τρόμος καὶ ὁ θάνατος, καὶ αὐτὴ ἡ ἡδονή, διεσθδύει ταχέως ἐντός τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἢ ὑπαρξίς δὲν εἶναι πλέον ἢ συνήθης, εἶναι τὸ σπάγιον, ὅπερ φέρεται εἰς τὴν θυσίαν.

Ἀπὸ τῆς ἀπλῆς δυνάμεως τοῦ βλέμματος ἔρχεται ἡ τραγωδία, ἧτις ὡς ἄχρουν, σκιερὸν πρόλογον ἔχει τὸ πάθος τοῦ Ῥωμαῖοῦ πρὸς τὴν Ῥοζακλίνδαν. Εἶναι καθημερινός, συνήθης ἔρωσ, χλωρωτικός καὶ ἀσθενικός, ὅστις ἀντὶ ἡρώων γεννᾷ ὄνειροπόλους. Οὕτως σύρεται ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὁ ἐξ ἔρωτος ἀσθενὴς Ῥωμαῖος, ὁ Ἄμλετ οὗτος ἐν τῇ σκεπτικῇ παρακρούσει τοῦ πνεύματός του.

Τρελλὸς οὐχί, ἀλλ' ὅ,τι περισσώτερον
Τρελλοῦ ἐκείνου, κεκλεισμένου ἐν εἰρήτῃ,
Βουλόμενῳ, καὶ μαστιγούμενῳ.

Ἰδοὺ ὁ Ῥωμαῖος πρὸ τοῦ χοροῦ τῶν προσωποποιῶν.

Ἄλλ' ἰδοὺ ἔρχεται ἡ Εἰμαρμένη. Ἄδρατος συλλαμβάνει τὴν Ἰουλίαν καὶ τὸν Ῥωμαῖον, καὶ θέτει τὸν ἕνα ἀντιμέτωπον τοῦ ἄλλου, διατάσσουσα: ἀτενίσατε ἀλλήλους! Ἄμα τῇ ἀστραπῇ τοῦ πρώτου βλέμματος, ὅπερ ὡς μυστηριώδες ἔναυσμα ἀνάπτει τὰς καρδίας ἀμφοτέρων, ἡγαπήθησαν. Ἐρως καὶ Εἰμαρμένη ἤρξαντο λαλοῦντες, καὶ ἔρχεται ἡ μετὰ τοῦ κόσμου πάλη. Δύο παιδιὰ ἐναντίον ὄλου τοῦ κόσμου!

Ἐπάρχει σκηνὴ εἰδυλλιακωτέρα, θεσπεσιωτέρα τῆς σκηνῆς ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, καθ' ἣν ἡ Ἰουλίᾳ φρίσσουσα ἐξ ἀγνώστου τῶς ἡδονῆς ἀτενίζει τὸν Ῥωμαῖον τῆς καὶ ὑπὸ τὸν ἡδυπαθῆ αἰθέρα τῆς θαυμασίας ἐκείνης νυκτός αἰσθάνεται διεισδύουσαν εἰς τὴν καρδίαν τῆς πᾶσαν τὴν εὐδαιμονίαν οὐρανίου ἔρωτος; Δὲν σὲς φαίνεται ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἐξοχος σκηνὴ ἐν τῷ κήπῳ μεταξύ τῆς Ρόζας καὶ τοῦ Σάγγου ἐν τῷ «Τουρκομεμάδα», εἶναι ὡχρὰ ἀπομίμησις ταύτης;

Ἐπὶ τὴν ἔποψιν τοῦ εἰδυλλιακοῦ ὕψους ἡ μόνη σκηνὴ ἧτις καθ' ἡμᾶς δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς αὐτὴν εἶναι ἡ σκηνὴ τοῦ κήπου μεταξύ τοῦ Φαύστου καὶ τῆς Μαργαρίτας.

Ἀκούσωμεν ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς Ἰουλίᾳς, τὴν λυρικωτέρην ἔκφρασιν ἐρωτικῆς ἐξομολογήσεως:

Ἐρωτίζεις, τὴν μορφήν μου νῦν καλύτερ' ἢ οὐτε,
ἄλλως αἰ παρειαί μου θὰ ἐδάφοντο
ἀπὸ τὸ χροῖμα τῆς παρθεναῖκῆς αἰδοῦς,
διὰ πᾶν ὅ,τι πρὶν νὰ λέγω μ' ἤκουσας.

Ἐράσμιε Ῥωμαῖε! Ἐὰν μάγαπᾷ,
εὐλικρινῶς εἶπίτο! Πλὴν ἐὰν φρονῆς
ὅτι ταχέως ἐνικήθην, τότε σκυθρωπῶς
θὰ σάτειζω καὶ θὰ εἶμ' ἀνένδοτος,
καὶ ὄχι θὰ σοὶ λέγω. Ἐν' ἀγωνιζόμενος
μὲ ἀποκτήσης. Βίβαια, Μοντάγῃ μου
καρδίαν ἔχω λίαν τρυφερὰν ἐγώ,
καὶ μέλαμβάνεις ἴσως ἐλαφρόντα
Πλὴν πιστεύσον με, ἄνερ, πῶς πλειότερον
πιστὴ θὰ εἶμ' ἐκείνω, αἴτινες τὸ ἄπρεπες
διὰ τὰ πράττου, εἶναι ἰκανώτεροι.

(Πράξις Β' Σκηνὴ 2).

Ἐνταῦθα ἡδὴ ἔρχεται πρὸς τὴν Ἰουλίᾳ ἡ συνείδησις τῆς ἀκατασχέτου δυνάμεως τοῦ ἔρωτός τῆς, ἡ παντοδύναμος αὕτη πεποιθήσις, ἧτις ἀποτελεῖ τὸ θέμα ὀλοκλήρου τῆς τραγωδίας. Πόσον εἶνε μυστηριώδες καὶ ὄρατον ἐνταυτῷ, ὅτι ὁ ἔρωσ οὗτος καὶ ἐν τῷ κάλυκτι ἔτι αὐτοῦ, ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ παιδικῶ λήρου αἰσθάνεται τὴν παντόδυναμian του, ἔχει πεποιθήσιν περὶ τοῦ ἡρώισμου του!

Ἡ Εἰμαρμένη δὲν βραδύνει. Ὁ ἐξαδελφός τῆς Ἰουλίᾳς Τυθάλλδης πίπτει νεκρὸς κατὰ τὴν μονομαχίαν διατρηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ῥωμαῖοῦ. Ὁ Ῥωμαῖος ἐξορίζεται, ἀλλ' ἡ ἐν τῷ ἔρωτι αὐτῆς μακκαρία σύζυγός του τὸ ἀγνοεῖ εἰσέτι. Οὔτε τὸ γνωρίζει, οὔτε τὸ προαισθάνεται. Πᾶσα ἡ ὑπαρξίς αὐτῆς ἐστὶ προσδοκία, πόθος διὰ τὴν σιγηλὴν νύκτα, ἧτις

θέλει φέρει πάσας τὰς εὐδαιμονίας τοῦ ἀγνωστάτου συζυγικοῦ ἔρωτος. Ἡ παιδίσκη ἐγένετο γηίνως διάπυρος γυνή, πλὴν καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ οὐδαμῶς στερεῖται οὐρανοῦ τινας ἐνθουσιασμοῦ:

Ἐθέ, γλυκεῖα, ἔρασμα νύξ! Ἐθέ
καὶ δὸς μοι τὸν Ῥωμαῖον μου! Ἄν δὲ ποτε
ἐκεῖνος ἀποβῆναι, διαμέλεισόν αὐτὸν
εἰς μικρὰ ἄστρα τούρανου τὸ πρόσωπον
τοσοῦτον θὰ ἐξωραίσῃ, ὥστ' εὐθύς
ὁ κόσμος ὅλος τῆς νυκτὸς θὰ ἐρασοῖ!

Ἐρχεται εἶτα ἡ πρώτη ἐκείνη καὶ μοναδικὴ τοῦ ἔρωτος νύξ. Ὅτι αὕτη ἐρχεται, εἶναι τὸ κοσμικῶς παρήγορον καὶ ἀνακουφίζον ἐν τῇ φρικῶδει ταύτῃ τραγωδίᾳ τῆς Εἰμαρμένης. Εἶνε ποῖα τις παρηγορία ἐν τῇ σκιερᾷ ταύτῃ κοιλάδι τοῦ κλαυθμῶνος, νὰ ἴδῃ, τις ὅτι αἱ δύο αὐταὶ εἰς τὸν θάνατον θυσιασθεῖσαι ψυχαί, ἀπήλαυσαν ἐξ ὀλοκλήρου τοῦ οὐρανοῦ των. Στιγμὴ καὶ αἰωνιότης ἐξ Ἰσου βαρύνουσιν, ὅταν τὸ τίμημα εἶνε ὁ οὐρανός.

Διὰ στιγμὴν ζωῆς εἰς τὸν Παράδεισον
Ὁ θάνατος δὲν εἶνε πληρωμὴ ἀερά.

ὅπως λέγει ὁ μεγάλῃν πρὸς τὸν Ῥωμαῖον ἔχων ὁμοιότητα Δὸν Κάρλοσ τοῦ Σχίλλερ.

Καὶ ἡ Ἰουλιὰ; Ἄφ' ἧς στιγμῆς ὁ σύζυγός τῆς καταβαίνει ἀπὸ τοῦ παραθύρου τοῦ γαμηλίου δωματίου, ἵσταται μόνη. Μόνη ἡ γυναικεῖα αὕτη καρδιά ἐναντίον τοῦ ἀσπλάγχχνου κόσμου καὶ τοῦ διψῶντος θανάτου! Πατὴρ καὶ μήτηρ ἀτεγκτοί, ἀνοικτίρμονες τύραννοι, ἐγγύτατα τὸ φάσμα τοῦ γάμου μετὰ τοῦ μισητοῦ μνηστήρος, ὁ Ῥωμαῖος μακρὰν, καὶ ἐν τῇ προδοσίᾳ τῆς ἀνελικρινοῦς τροφῆς συντετριμμένον τὸ τελευταῖον ἐγγύτην τῆς ἐμπιστοσύνης.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης διὰ τὸν πανίσχυρον ἐν τῷ ἔρωτι χαρακτῆρα τῆς Ἰουλιᾶς εἶναι τὸ πᾶν εὐτολμος ἀνεξαρτησία, ἀμετάτρεπτος ἀπόφασις, ἐδραζομένη ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς πίστεως. Τολμηρὰ, εὐχαρις, ἀτρόμητος ἀνετίζει κατὰ μέτωπον τὸν θάνατον. Ρεμβῶδης, ρωμανικὴ, ἱπποτικὴ, ὅπως ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἐζη, ἐπιχειρεῖ τι εἰδεχθῆς, καὶ ὅμως ἐν τούτῳ ἐγκρατεῖται ἡ μειζων καὶ φωτεινότερα γραμμὴ δυσπιστεῖ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν σωτηρίαν, καὶ ὅμως ἐκ θανάσιμων προαισθητέων καταλαμβανομένη πίνει τὸ ποτόν...

Πλὴν πῶς; καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ποτόν, αὐτὸ
δὲν ἐνεργήσῃ, θὰ μὴ ὑπανδρεύσωσι
διὰ τῆς βίας μὲ τὸν κόμητα; οὐχί;
οὐχί μὲ τὸ ὄτι θάλαλλαγῶν...

Λοιπὸν πανταχόθεν ἐξησφαλισμένη, διότι μένει ὁ τελευταῖος ἀγγελος, τὸ ἐγχειρίδιον; Μετὰ τοῦτο οὐδεμίαν πλέον ἀπάτην.

ὑπὸ πάντων τῶν αἰσθητικῶν ὁμαλογεῖται, ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ τραγωδίᾳ ὅπως ἐν τῷ «Ῥωμαίῳ καὶ τῇ Ἰουλιᾷ», ἐπιπέει ἡ ἀθάνατος ποιήσις τοῦ θανάτου, Ὡ! πόσον εἶναι ἀξίος φθόνου, ὁ τάφος τῶν Καπουλέτων, ὅστις περικλείει τόσον δροσερὸν τῆς ζωῆς ἄνθος! Οὐχί ἐδῶ, ἐνθα ὁ ἔρωσ ὑπερίσχυσε τοῦ θανάτου, οὐχί, ἐξω ἐκεῖ ὑπὸ τὸν ἠλιοφργγῆ

κόσμον εἶναι τὸ κοιμητήριον. Καὶ διὰ τοῦτο συγκινεῖ ἡμᾶς πλειότερον ὁ ἐντάφιός τοῦ Ῥωμαίου λόγος:

ὦ σύζυγέ μου! ὦ καρδιά μου,
..... Ὁ θάνατος
ὅστις ἐκ τῆς πνοῆς σου ἀπερρόρησε
τὸ βάλσαμον, οὐδόλως ὑπερίσχυσε
ἐπὶ τῆς καλλονῆς σου· δὲν σ' ἐνίκησε.
Τοῦ κάλλους ἡ σημαία παίζει πορφυρᾶ
ἐπὶ τὰς παρειὰς σου καὶ τοῦ χεῖλους σου.
Ὁ θάνατος ἐνταῦθα δὲν ἐνέπηξε
τὴν κάτωχρον σημαίαν σου.

ὅστις προδιαθέτει ἡμᾶς ὥστις ὕμνος ἀναστάσεως.

Ὁ Βύρων, ὁ μέγας ποιητὴς ἐπεσκέφθη ἐν Βερόνη τὸν τάφον τῆς Ἰουλιᾶς. Δὲν βλέπει τις πολλὰ πράγματα ἐκεῖ, ἡ εὐλαβὴς ὁμως τοῦ λαοῦ πίστις θεωρεῖ τὸν ἀμφίβολον τοῦτον τόπον ἱερόν, λατρεύων τὸ ἀποφανισθῆναι τοῦτο μάρμαρον, ὅπερ περικυκλοῦσι σκιερὰί τινες κυπάρισσοι. Ἐπὶ πολὺν χρόνον διέμεινε ὁ ποιητὴς ἐπὶ τοῦ ἐπαργυρουμένου ὑπὸ τῆς σελήνης τόπου. Σιγηλὸς κατόπιν μετέβη οἰκαδὲ καὶ ἐκλείσθη ἄμέσως εἰς τὸ δωματίον του. Ἐπὶ μακρὸν εἰσέτι μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἤκουον αὐτὸν οἱ ὑπνέται του ἀνησύχως ἐντὸς αὐτοῦ περιπατοῦντα ἄνω καὶ κάτω. Τὴν πρωῖαν ἐφαίνετο κάτωχρος καὶ πάσχαν.

Ἡ σκηνὴ αὕτη εἶναι ὄραία. Ὡ! ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ βεβαίως εἰς ἀθάνατος ἀπηύθυνεν ὑπὲρ ἐτέρου ἀθανάτου θερμὴν προσευχὴν, ἀφιέρωσε μυστηριώδη θυσιᾶν ἔρωτος, εὐλαβῆ ἀνάμνησιν ἐκ τοῦ τεμένου τῆς θλιβεραῆς ἐκείνης ἱστορίας, ἧτις κατὰ τὸν Σλέγγελ, ὁμοιάζει πρὸς ἕνα μόνον, ἀλλ' ἀτελεύτητον στεναγμόν.

(ἀκολουθεῖ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ.

Η Α Σ Κ Η Σ Ι Σ

ΕΝ Τῷ ΖΩΙΚῷ, ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚῷ, ΒΙΩ, ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθμ. 66).

I

Γενικὴ ἀποψις. — Τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς. — Ἡ δρᾶσις καὶ ἡ ἀδράνεια. — Ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ λόγος τῆς ἀσκήσεως.

Τὸ κυριώτερον φαινόμενον τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ κυριώτερος αὐτῆς χαρακτῆρ εἶνε ἡ δρᾶσις, ἡ κίνησις. Ἡ ἀδράνεια εἶνε συνώνυμος τῷ θανάτῳ. Τὸ ἄθροισμα τῶν κινήσεων καὶ τῶν λειτουργειῶν τῶν διαφόρων συστημάτων τοῦ ζωϊ-

κοῦ ὄργανισμοῦ, ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μέχρι τῶν ταπεινοτέρων, ἀποτελεῖ τὴν ζωὴν. Ἡ παῦσις καὶ κατάλυσις τῶν λειτουργειῶν τούτων ἀποτελεῖ τὸν θάνατον. Εἰπέλιθετε εἰς ἀνατομίαν τι, διὰ νὰ λάβητε τὴν πληρεστέραν εἰκόνα τῆς ἀντιθέσεως ταύτης. Εἰς ὄργανισμὸς νεκρὸς κείται ἠπλωμένος ἐπὶ τῆς ἀνατομικῆς τραπέζης καὶ ἕτερος ὄργανισμὸς ζῶν κύπτει ἐπ' αὐτοῦ. Οὐδεμίαν λειτουργεῖα ἐν τῷ πρώτῳ, πλήρης ἡ ἀρμονία τῶν λειτουργειῶν ἐν τῷ δευτέρῳ. Οὐδεμίαν αἰσθησις, οὐδεμίαν κίνησις ἐν τῷ πρώτῳ· ὁ δεύτερος διὰ τοῦ μαχαίριου αὐτοῦ διατέμνει τοὺς ἰστούς τοῦ πρώτου, ἀποχωρίζει τοὺς μῦς, τὰ σπλάγγνα, τὸν ἐγκέφαλον, ἀποχωρίζει τοὺς ἐγκεφαλικούς λαβούς, ἐν τοῖς ἵστοις ἐδημιουργήθη κόσμος ὅλος διανοημάτων, ἀφαιρεῖ καὶ διατέμνει τὴν παρεγκεφαλίδα, ἧτις ὑπῆρξεν ἐν τῇ ζωῇ ἔφορος θαυμαστῆς ἀρμονίας κινήσεων, μελετᾷ τὰ πολυάριθμα τμήματα τοῦ ἐγκεφαλικοῦ μηχανισμοῦ, τὸ πολὺπλοκον σύστημα τῶν νεύρων καὶ τῶν ἀγγείων. Πόθεν ἐπῆλθεν ὁ θάνατος τοῦ ἀτόμου τούτου; Ἐπῆλθεν ἐξ αἰφνιδίας παύσεως τῶν λειτουργειῶν τῆς καρδίας, ἢ ἐκ παύσεως τῶν λειτουργειῶν τῶν νευρικών κέντρων, ἢ ἐκ καταλύσεως τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀναπνοῆς; Ἀδικησεν. Ἡ κατάλυσις τῆς λειτουργείας ἐνός συστήματος, ἐπέφερε τὸν θάνατον σειρᾶς ὅλων συστημάτων, τὸν γενικὸν θάνατον, τὴν γενικὴν ἀδράνεια. Εἰς κρῖκος τῆς ἀλύσεως τῆς ζωῆς διερχομένη καὶ οἱ λοιποὶ κατέπεσαν ἀδρανεῖς. Δὲν ζῆ ὁ ἐγκέφαλος διότι δὲν δρᾷ πλέον, δὲν ζῆ ἡ καρδιά, δὲν ζῆ τὸ σύστημα τῆς ἀναπνοῆς, δὲν ζῆ τὸ τελευταῖον ἐπιθήλιον, δὲν ζῆ οὐδὲν αἰσθητήριον, διότι δὲν δρᾷ πλέον. Ὁ ὀρθαλμὸς διατηρεῖ τὸ πεδῖον τῆς προσπτώσεως τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων ἀδρανεῖς, εἰς τὸ τύμπανον τοῦ ὠτός ματην προσπίπτουσιν τὰ ἠχητικὰ κύματα, ἐπὶ τοῦ ἀπεξηραμένου βλενογόνου τῆς ῥινὸς ματην ἀποτίθενται τὰ ὀσμηρὰ μόρια τῆς ἰδίας ἀποσυνθέσεως, τῶν νεκρῶν ἐπιθηλίων τῆς γλώσσης ματην ἐφάπτεται οὐσία τις Ἰδοῦ ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου—ἡ ἀδράνεια. Ὑποκαταστήσατε εἰς ταύτην τὴν εἰκόνα τῆς δράσεως καὶ θὰ ἔχητε τὴν ζωὴν.

Ἡ δρᾶσις, ἰδοῦ τὸ μέγα φαινόμενον συμπάσης τῆς ὀργανικῆς καὶ ἀνοργανοῦ κτίσεως. Ἡ ὕλη ἀδιαπαύστως κινεῖται καὶ δρᾷ ἐν τῷ συστήματι τῶν κόσμων, τὰ μόρια αὐτῆς ἀδιαπαύστως κινούνται ἐν ταῖς ἐνώσεσι, ταῖς συνθέσεσι καὶ τῇ ἀδικλείπτῳ μεταλλαγῇ τῶν μορφῶν. Νῦν μὲν συνέρχονται ἵνα ἀποτελέσωσι ζωϊκὸν τινὰ ἢ φυτικὸν ὄργανισμὸν, νῦν δὲ ἐνοῦνται ἵνα καταρτίσωσι φυσικὸν ἢ χημικὸν φαινόμενον καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἀποτελοῦσι καὶ ἀπαρτίζουσι ὅλον τὸ ἀνεξάντλητον πλοῦτον τοῦ κοσμικοῦ πανοράματος—τώρα τὸν μεριόχρονον ὄστρακον τῆς κογχύλης, τώρα τὸ πτελέμμα τοῦ πτηνοῦ ἢ τὸ τρίχωμα τοῦ ζώου ἢ τὰ λεπτότερα ὄργανα τῆς ζωῆς, τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων, τώρα τοὺς ἀερώδεις πέλους τῶν νεφελῶν. Ἄλλοτε παρουσιάζονται ὡς ἠλεκτρισμὸς, ἄλλοτε ὡς θερμότης, ἄλλοτε ὡς ἰδέα, ἄλλοτε ὡς ἦχος, καὶ ἀποτελοῦσι τὸ ἀπέραντον θεῆτρον, ἐν ᾧ ἡ ὕλη καὶ ἡ δύναμις, ἡ μὲν ὡς οὐσία, ἡ δὲ ὡς μορφή διὰ τὴν ὑποκειμενικὴν ἡμῶν ἀ-

τίληψιν παρουσιάζουσιν ἡμῖν τὴν ἄπειρον ποικιλίαν τῶν φαινομένων.

Ἡ κατάλυσις τῆς δράσεως εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι ἀποτελεῖ τὸν θάνατον. Καὶ βεβαίως μὲν ἡ ὕλη οὐδέποτε παύεται ἀπολύτως δρᾶσαι, λέγοντες δὲ θάνατον ἐνοοῦμεν τὴν ἀπόλειαν τῆς ἀτομικῆς μορφῆς καὶ συστάσεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων. Ὅ,τι ἐπομένως μερικῶς διὰ τὰ ἐνόργανα καλεῖται θάνατος, γενικῶς δὲ εἶνε ἄλλο ἢ ἀπλή μεταμόρφωσις τῆς ὕλης. Τὰ μόρια τὰ συναποτελοῦντα τὸ θαυμάσιον ὄργανικὸν κατασκευάσμα, καταλυομένης τῆς συνεχούσης αὐτὰ δυνάμεως, ἐπανέρχονται εἰς τὸ μέγα χωνευτήριον τῆς φύσεως, ἵνα ὑποστῶσι σειρὰν ἄλλην μεταμορφώσεων καὶ συνθέσεων. Θὰ ἠδύνατό τις ἐντεῦθεν νὰ ὀνομάσῃ τὸν κόσμον μέγα θεῆτρον μεταμορφώσεων, ἀέναντον ἐργαστήριον μορφῶν καὶ τύπων. Ὁ ζωϊκὸς ὄργανισμὸς ὁ περιπεσὼν εἰς ἀδράνεια, φέρεται κατ' ἀνάγκην πρὸς τὴν ἀποσύνθεσιν ταύτην, πρὸς τὸν θάνατον. Ἄλλ' ἡ ἀδράνεια δὲν εἶνε μόνον εἰκὼν καὶ σύμπτωμα καὶ χαρακτῆρ οὕτως εἶπειν τοῦ θανάτου, ὡς παρέστη μέχρι τοῦδε, ἀλλ' εἶνε πολλῶς καὶ τὸ αἷτιον αὐτοῦ καὶ ὡς τοιοῦτον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς καὶ ὡς τοιοῦτον θὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν ἐξέτασιν ἡμῶν.

Καὶ ὄντως. Ποσᾶκις ὁ ἄνθρωπος δὲνεῖνε ὑπεύθυνος τοῦ θανάτου αὐτοῦ δι' ἄγνοιαν ἢ ἀμέλειαν! Ποσᾶκις ὁ θάνατος δὲν εἶνε μόνον ἀποτέλεσμα ἕνεκα τῆς αἰφνιδίας ἀπὸ τῶν ἐξωτερικῶν αἰτίων ἐπιδράσεως, ἀλλὰ καὶ βαθμιαῖον ἀποτέλεσμα τῆς ἀδρανείας εἰς ἣν καταδικάζει ἐαυτὸν, ὡς ἐν πεπρωκισμένον ὑπὸ τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως, ὁ ἄνθρωπος; Ποσᾶκις καταδικάζων εἰς ἀδράνεια ὁ ἄνθρωπος μέγα τμήμα τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ, δὲν καθίσταται αἷτιος τῆς καταλύσεως τῆς καθολικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας; Ἄλλὰ καὶ ἂν μὴ ἐπέλιθη ὡς ἀποτέλεσμα ἡ καθολικὴ αὕτη ἀδράνεια, ὁ θάνατος, ποσᾶκις ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποθνήσκει κατὰ τὰς εὐγενεστέρας αὐτοῦ λειτουργείας; Ὑπάρχουσι μερικοὶ θάνατοι, ὡς ὑπάρχει καθολικός. Οὗτος μὲν κατεδίκασε μέγα τμήμα τοῦ μυϊκοῦ αὐτοῦ συστήματος εἰς ἀδράνεια καὶ οἱ ἀτροφούντες μῦς, συνδιόντες ἀμόρφως τὰ ὀστεώδη μέρη τοῦ ὄργανισμοῦ, παρουσιάζουσι τὸ οἰκτρὸν φαινόμενον τῆς δυσαρμονίας καὶ τῆς ἀτελείας τῶν κινήσεων. Ὁ ἄλλος κατεδίκασεν εἰς ἀδράνεια τὰς διανοητικὰς αὐτοῦ λειτουργείας ἢ τμήμα αὐτῶν, καὶ παρουσιάζεται νῦν μὲν ὡς ἐν ἄνευ ἀντιλήψεως, ἢ ὡς ἐν ἄνευ μνήμης, ἢ ὡς ἐν ἐστερημένον τῆς ἀντιλήψεως τοῦ καλοῦ, ἐστερημένον εὐγενῶν ἰδεῶν καὶ συναισθημάτων, βλακῶδες ἢ ἡλίθιον. Ὁ ἄλλος κατεδίκασεν εἰς ἀδράνεια τὰς αἰσθησεις του καὶ ἀπόλεσε τὴν λεπτότητα ἐν τῇ ἀντιλήψει τῶν τόνων, τῶν χρωμάτων, τῶν ὁσμῶν, τῶν τροφῶν. Ἰδοῦ μερικοὶ θάνατοι συστημάτων λειτουργειῶν, ἀποκαθιστῶντες τὸν ἄνθρωπον πολλῶς κατώτερον τοῦ κτήνου, ἀσθενέστερον τοῦ ἐντόμου, βλακωδέστερον τῶν ὑποδεεστέρων ὄντων τῆς ζωϊκῆς κλίμακος, ἀμορφώτερον τῶν ἀτελεστέρων ὄργανισμῶν. Καὶ ἡ κατάστασις αὕτη ἀπαντᾶται συχνότατα παρὰ τῷ ἄνθρωπῳ κατὰ διαφόρους βαθμούς. Οἱ κατώτεροι αὐτοῦ ὄργανισμοὶ ἐν τῇ

ἐλευθερίᾳ καὶ τῇ ἐνστιγματικότητι τοῦ βίου, ἀσχοῦσιν ἀσυνειδήτως πάντα τὰ συστήματα τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτῶν. Ὁ πεπολιτισμένος ὅμως ἄνθρωπος, ἐν τῇ ποικιλίᾳ τοῦ βίου αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ καταμερισμῷ τῶν ἔργων, τὸν ὁποῖον ἐπιβάλλει ἡ σιδηρὰ κοινωνικὴ ἀνάγκη, παρουσιάζει συχνάκις τὴν μάλλον μονομερῆ ἀνάπτυξιν τοῦ ὄργανισμοῦ του. Καὶ νῦν μὲν καθίσταται μηχανὴ κινουσα βάρη, νῦν δὲ μηχανὴ λογιστικὴ, ἄλλοτε μηχανὴ γραφικὴ, ἄλλοτε μηχανὴ βαδίζουσα καὶ οὕτως ἐφεξῆς. Τοιοῦτοτρόπως ἐνῶ ὑποβάλλει ὁ ἄνθρωπος εἰς ἐνέργειαν ὀρισμένον αὐτοῦ σύστημα ἢ σύνολον συστημάτων, τὰ λοιπὰ αὐτοῦ συστήματα, εἰ μὴ ἀνδρανοῦσιν ἐντελῶς, ἐργάζονται ὅμως ἀσθενῶς καὶ ἀσημάντως. Καὶ βεβαίως μὲν ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς δράσεως αὐτοῦ δὲν δύναται ἁμοτίμως ἀπασχολῆσαι πάντας τοὺς κλάδους τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος, διότι εἰς τοιαύτην ἀπασχόλησιν δὲν ἤθελεν ἐπαρκέσει, οὐδὲ θὰ ἠδύνατο ἄνευ προφανοῦς βλάβης νὰ ἀντιρροπήσῃ τὸ ποσὸν τῆς καταβαλλομένης δυνάμεως καὶ ἐπομένως τῆς ἀναλισκομένης ὕλης. Ὁ μουσουργὸς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἦ συγχρόνως χειρῶναξ, οὐδ' ὁ συγγραφεὺς παλαιστής, οὐδ' ὁ καλλιτέχνης ταχυδρόμος. Ἀλλ' ἐντεῦθεν ἀκριβῶς προκύπτει ἡ ἰδέα τῆς ἀκαθίσταστος καὶ ἐντεῦθεν ἐγεννήθη αὕτη, ἥτις ὡς γυμναστικὴ μὲν διὰ τὸ σύστημα τῶν μυῶν, ἥ ὡς ἐλευθερία ἄσκησις τῶν αἰσθήσεων ἐν σειρᾷ ὑψηλοτέρων λειτουργειῶν, ἀποτελεῖ ἐν τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων, ἅτινα ἀπασχολοῦσι τὴν σύγχρονον παιδαγωγίαν καὶ τῇ ἐν γένει βιολογίαν

(Ἐπεταί συνέχεια)

Δ' ΠΕΤΡΟΣ Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΥΠΟ

EMILE BURNOUF

Πρὸ πολλοῦ ἀξιόμακί τῆς ἰδικζούσης ὄλης τιμῆς τοῦ νὰ συγκαταλέγωμαι μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἀξιότιμου οἰκογενείας τοῦ κ. Emile Burnouf, τοῦ σοφοῦ τούτου ἀνδρός τῆς Γαλλίας ὅσον καὶ ἀκραίονος φιλέλληνας. Ὡς ἐκ τούτου μοὶ παρέχεται ἡ εὐκαιρία, ὅπως καταλλήλως ἀποστείλω ὑμῖν περικοπὰς τινεὶς τοῦ περισπουδάστου αὐτοῦ ἀρθροῦ, τοῦ πραγματευομένου περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. Ὁ κ. Burnouf, γνωστός εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον, γνωστότερος ἐν Ἑλλάδι διὰ τὰς ἀξιοθεματικὰς αὐτοῦ πραγματείας, τὰς ἀποκαλυπτοῦσας ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ διαυγεῖ τὰ φιλελληνικώτατα τοῦ ἀνδρός αἰσθήματα, οὐδενός, φρονῶ, χρῆζει ἐγκωμίου. Πρὸ πολλοῦ ὁ ἐλληνικὸς λαὸς τῷ ὀφείλει τὰς συμπαιθείας του καὶ τὴν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην του.

Τὸ τελευταῖον ὅμως τριακοντασέλιδον ἀρθρον τοῦ πολυμαθοῦς ἀνδρός, τὸ ἄρτι ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων» δημοσιευθέν, ἔχει μεγαλητέραν καὶ σπουδαιοτέραν ἀποστολήν. Πρόκειται νὰ μηδενίσῃ τὸ ἐπισφαλὲς ὅσον καὶ ἐπιβλαβὲς Ἑρασμιανὸν σύστημα, τὸ ἐν ἀπασί δυστυχῶς τοῖς εὐρωπαϊκοῖς Πανεπιστημίοις ἐφαρμοζόμενον. Τὸ σύστημα τοῦτο, ἀξιοῦν τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης διὰ τῆς ἀναλύσεως τῶν διφθόγγων καὶ τῆς τῶν γραμμάτων προφορᾶς κατ' ἴδιον τρόπον καὶ μέθοδον, παρουσιάζει οὕτω τὴν ἡμετέραν γλώσσαν καθόλου ἀκατάληπτον ὅσον καὶ ἀχρηστον τοῖς ἐκμανθάνουσι. Συνεπῶς διὰ τοῦ χρόνου ἤθελε διαγραφῆ τῶν Εὐρωπαϊκῶν διδασκῆριων, ἐν μὴ ἡ ἀγάπη καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἡμετέρους προγόνους; σέβας τοῦ κ. Burnouf, πρὸ ὧν ἠρύσθη ἡ Εὐρώπη τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ ἡμῶν, δὲν παρεκκλίνει αὐτὸν νὰ γράψῃ ὅσα ἔγραψε, πλεον ἢ ἀρκετὰ ὅπως ἀνορθώσῃ τὸ γόητρον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Μεταφράσας ὅθεν τὰ οὐσιωδέστερα μέρη τῆς ἐμβριθοῦς ταύτης πραγματείας, τὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποκλειστικῶς ἀφορώντων, ἀποπέμνω ταῦτα τῷ ἀγαπητῷ μοι «Ἀπόλλωνι», ἐν τὸσον ἐπαξίως ἀπὸ ἐπταετίας ἤδη διευθύνετε, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι παρέχω οὕτως ἐνδιαφέρουσαν ὕλην τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις καὶ κεντὶ Ἑλληνι, παρακολουθοῦντι τὰς προόδους τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἐλίγα ἔθνη ὑπέστησαν τόσας τῆς εἰμκρμένης δοκιμασίας ὅσας τὸ τῶν Ἑλλήνων. Πρὶν ἢ ὑποστῶσι τὴν εἰσβολὴν τῶν Περσῶν, ἦν ἀπέκρουσαν γενναίως, περιέπεσαν εἰς τὸν τῶν Μακεδόνων ζυγόν. Ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς ὠδήγησε πρὸς πάρθῃσιν τῆς Ἀσίας· ἀλλ' ἡ Περσέπολις ἐκάθη ὡς ἡ Μόσχα ἡ Αὐτοκρατορία, κατακρεματισθεῖσα, κατέστη ἀνίκανος ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς Ρωμαϊκὰς Λεγεῶνας. Ἐν τούτοις διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ Ἕλληνες συνεκεντρώθησαν ἐκ νέου ἐν Κωνσταντινουπόλει, καταλαβόντες ἐξέχουσαν θέσιν ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν οἱ Λαοὶ τῆς Δύσεως μόλις διωργανοῦντο. Ἀλλ' ὁ Χριστιανισμὸς διεχωρίσθη εἰς δύο ἀντιθέτους ἐκκλησίας· διότι ὅσον ἡ θρησκεία συνάπτει τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ μίαν πίστιν, ὑπὸ μίαν δοξασίαν, τοσοῦτον ἀποχωρίζει, ἀπομακρύνει τὰς μεταξὺ αὐτῶν κοινότητας. Ἡ ἐμφάνισις τῶν Ὁθωμανῶν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ τόφου τοῦ Χριστοῦ προὐκάλεσαν τὰς σταυροφορίας, ἀκμασίας διὰ τὸν Χριστιανισμὸν ὅσον καὶ διὰ τὸν Μωαμεθανισμὸν. Μετὰ τὰς ἐπανειλημένας ταύτας, ἐκστρατείας καὶ τὴν ἐρήμῃσιν Ἰδρυσιν Λατινικοῦ Κράτους ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἱ Ἕλληνες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀπωθήσῃ τὸν ἐχθρὸν, θριαμβευτικῶς προχωροῦντα ἐπὶ 8 αἰῶνας. Τὰ συμβάντα τοῦ 1453 προεξήγγελλον τελείαν ἀποσύνθεσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ μέλλουσαν, λίαν σύντομον, ἐξαφάνισιν αὐτοῦ ἐκ τοῦ χάρτου τῆς Παγκοσμίου Ἱστορίας.

Ἐταῖς ὑπελείπετο ἐν τούτοις εἰσέτι νὰ ὑποστῶσι τελείαν

ταπεινώσιν. Μέχρι τοῦδε οἱ ὀμιλοῦντες ἐν τῇ Δύσει τὴν γλώσσαν τῶν ἐπρόφρον ὡς αὐτοὶ, διὸ καὶ εὐχερῆς ἀπέβαινε πᾶσα ἐκατέρωθεν συνεννόησις· καὶ ἡ ὑστάτη ὅμως αὕτη παρηγορία τοῖς ἀφείλετο. Τὰ καίμια τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, περισυλλεγόντα, ἐγένοντο ἀποδεκτὰ ἐν τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, ἀλλ' ἐπρόφροντο οὕτως, ὥστε ὁ Ἕλληνας, ὀμιλῶν τὴν γλώσσαν του, ἀπέβαινε ἀκατάληπτος καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς σοφωτέροις ἀνδράσι τῆς Εὐρώπης. Δὲν γνωρίζω ἂν ὁ Ἑρασμος, ὁ ἐξοχος οὗτος συγγραφεὺς τοῦ 1528, ὑπῆρξεν ὁ μόνος δημιουργὸς τῆς πρωτοτύπου ταύτης ὅσον καὶ ἐπιζητήμιου μεταρρυθμίσεως, ὑπῆρξεν ἐν τούτοις ὁ ἀρχικός αὐτῆς ὑπαίτιος. Δύναται, ὁ βουλούμενος, ν' ἀναγνώσῃ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὴν ἐμβριθὴ Διατριβὴν τοῦ Mr Ed. Engel Die aussprache des Griechischen δημοσιευθεῖσαν τῷ 1887 εἰς Ἰέναν.

Ἐναντιρρήτως τὸ προτεινόμενον ὑπὸ τοῦ Ἑρασμίου ἦτο αὐθαίρετον ὅσον καὶ βάρβαρον. Οὐδέποτε ἐπετραπή ὑπὸ τῆς ἱστορίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ἡ προφορὰ τῶν γραμμάτων ἐκάστης λέξεως κεχωρισμένως. Τίς ἐξ ἡμῶν ἤθελεν ὑπομείνει ἀκούων τὴν λέξιν boëff ἢ τὴν coing, πόσα δ' ἠθέλομεν ἐπισωρεύσει κατὰ τοῦ τοιοῦτου στρεβλωτοῦ ἤμισα κολακευτικὰ ἐπιθετα, ἀναλαμβάνοντες τὴν ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων, ὅσα παρέχει ἡ οὕτως αὐθαίρετως προσβαλλομένη ἐθνικὴ ἡμῶν γλώσσα!

Ἐὸ Ἑρασμος ἐν τούτοις καὶ οἱ ὀπαδοὶ του κατώρθωσαν τὸ ποθοῦμενον ἢ μεταρρυθμίσις ἢ μάλλον ἢ παραμόρφωσις αὕτη τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, διαδοθεῖσα ἐν ἀπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ, ἀπανταχοῦ ἀποδεκτὴ ἐγένετο καὶ μόνον οἱ Ἕλληνες, ὡς ἦν ἐπόμενον, οὐδέποτε ὑπῆχθησαν εἰς τὰς αὐθαίρετους αὐτῶν ἐμπνεύσεις καὶ δοξασίας. Τίνες λοιπὸν ὑπῆρξαν οἱ λόγοι τῆς ἐπιτυχίας των;

Ἐἴπεστέριζον, ὅτι οἱ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς προελθόντες Ἕλληνες οὐδέποτε ἐπρόφρον ὡς οἱ Ἀρχαῖοι. Ἡ θεωρία των αὕτη ἐθεσιζέτο ἐπὶ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν τάφων, ἐπὶ παραφράσεων Λατινικῶν τινῶν λέξεων Ἑλληνιστῶν καὶ τάνάπαλιν, καὶ ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ ε ὅπερ ἔγραφον ποικιλιοτρόπως Ἑπρόφρον οὕτω κεχωρισμένως ὅλας τὰς λέξεις, ἀναλύοντες τὰς διφθόγγους. Ἡ διὰ τῆς μεθόδου ἄλλως τε ταύτης διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς παρεῖχε μεγάλως εὐκολίας τῷ σπουδαστῇ, δυναμένη οὕτω νὰ γράψῃ ὀρθῶς καὶ ἀπταιστως· διότι εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ παρομοίωσις πλειοτέρων φωνηέντων, προφερομένων ὁμοίως ὑπὸ τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων, ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ μαθητοῦ μεγίστην προσοχὴν καὶ μακρὰν γνῶσιν τῆς γλώσσης· ἰδοὺ διατὶ ὑπόκειται εἰς πλείστα ὀρθογραφικὰ σφάλματα, ἅτινα ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ ἀποφεύγωμεν διὰ τῆς ἐξασκήσεως. Ἡ ἀνάγκησις παρουσιάζει ἡμῖν λέξεις, ὅσας ὀφείλομεν νὰ γράψωμεν καὶ ὅχι νὰ προφέρωμεν. Ἡ γραμματικὴ ἐξηγεῖ τὴν ὀρθογραφίαν τῶν λέξεων τούτων, ἀρίζουσα τοὺς κανόνας.

Ἡ ἐξασκήσις διαχαράττει τὰς λέξεις καὶ τοὺς κανόνας ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν.

Ἐδύναται τις ὅθεν νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι ἡ Ἑρασμιανὴ μέθοδος εἶναι ἀπλοῦς τρόπος πρὸς εὐχερίαν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀπταιστον καθ' ὑπαγόρευσιν γραφὴν· εἶναι μόνον ὑπόθαλψις ὀνηρίας, ὑποκαθιστώσα εἶδος ἀπλοῦστερον ἀλλ' ἀδρανῆ καὶ ἄνευ ζωῆς. Μεταξὺ μίαις φράσεως συγχρόνου ἐλληνικῆς προφορᾶς καὶ τῆς Ἑρασμιανῆς ὑπάρχει τοιαύτη διάστασις, ὅσα μεταξὺ εἰκόνας διασῆμου ζωγράφου καὶ μίαις ἀπομιμητικῆς χρωμολιθογραφίας. Ἰδοὺ εἰς ποῖον μέγα σφάλμα ὑπέπεσαν ὁ Ἑρασμος καὶ οἱ παρακινήσαντες αὐτὸν νὰ δημοσιεύσῃ τὴν De recta pronunciatione ἐν τῇ ὁποίᾳ πεποιοῦσθως διατείνεται, ὅτι προσφέρει ὀρθότερον καὶ αὐτῶν τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων.

ἘἈναμφήριτος σὺν τοῖς ἄλλοις ἀπόδειξις τοῦ ἐλλειποῦς τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Ἑρασμιανοῦ συστήματος εἶναι καὶ ἡ παραδοχὴ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς γλώσσης ἐν ἐκάστῳ τόπῳ διαφοροτρόπως. Ἐν Γερμανίᾳ οὐδεμία ὑπάρχει διάκρισις μεταξὺ τῆς προφορᾶς τῶν διφθόγγων ai ei καὶ τῶν λέξεων Fraulein Frankfurt am main. Οἱ Γάλλοι ὅχι μόνον διαχωρίζουν αὐτοβούλως τὰς ἀπλὰς φωνὰς τῶν διφθόγγων, ἀλλ' ἰσοφαρίζουν ὀλοκλήρως τὰς λεπτὰς σχέσεις διαφόρων συμφώνων ὡς τοῦ d e μεγάλως παραλλασσόντων τῶν ἡμετέρων d h g. Σχηματίζον δύο γράμματα καὶ προφέρουν is τὸ Ἑλληνικὸν γράμμα ζ· οὕτως ὁ ζῆλος μεταμορφοῦται εἰς τσῆδος.

ἘΟἱ Ἄγγλοι εἶναι μάλλον περίεργοι τῶν Γερμανῶν καὶ Γάλλων τοῦ προφέρειν τὰς Λατινικὰς καὶ Ἑλληνικὰς λέξεις· ἰδοὺ ὁ α'. στίχος τοῦ Οὐδέρηλιου Ἀγγλιστῆ ἀπαγγελλόμενος.

Taitiri tiou petioule rikioubaus seub tegmini et fedjai.

ἘΕἶναι ἀντικείμενον περιέργου μελέτης καὶ μεγάλου ἐνδιαφέροντος διὰ τοὺς ἐνασχολούμενους εἰς τὴν Φωνολογίαν, ὅταν μίαι ἀπαγγελία τοῦ Δημοσθένους ἢ λόγος τοῦ Ξενοφῶντος περιπέσῃ εἰς χεῖρας Ἀγγλοῦ Καθηγητοῦ· ἐὰν ἀκούσῃτε τούτους ταυτοχρόνως ἀπὸ Γερμανῶν ἢ Γάλλων ἔχετε οὕτω τρεῖς λόγους, τρεῖς διαφόρους ἀπαγγελίας. ἘἌν δ' Ἕλληνας τὴν συναινήσῃ νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ, θὰ ἔχετε οὕτω τετάρτην ἔκδοσιν, ἀποτελοῦσαν μετὰ τῶν ἄλλων πολυάριθμον συλλογὴν διαφόρων διαλέκτων. Καὶ ἐνῶ ἀρ' ἐνός ἐξεκκολουθεῖ ἡ μέθοδος αὕτη ἐφαρμοζομένη εἰς ἅπαντα τὰ Εὐρωπαϊκὰ διδασκῆρια, ἡμεῖς ἀρ' ἐτέρου προστρέχομεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ἀέννητον ταύτην πηγὴν ἀφθόνου ποιητικῆς φαντασίας καὶ καλλονῆς, ἐπιζητοῦντες νέας λέξεις πρὸς παράστασιν νέων ὄρων, ἀπολύτως ἀναγκαίων διὰ τὰς ἐκαστοτέ ἀναπτυσσομένης ἐπιστήμας. Ὁ ἀρχαῖός μου Καθηγητὴς Ad. Reguier, ἔχων ὑπ' ὄψει τὴν σοφὴν ἔκδοσιν τοῦ Lancelot, ἐπιγραφομένην de Racines Grecques, παρέχει κατάλογον λέξεων Γαλλικῶν, ληρθεῖσῶν ἐκ τῆς Ἑλ-

ληνικής. Ὁ ἀριθμὸς τῶν λέξεων τούτων, κατὰ τὸ 1884, ὑπερέβαινε τὰς 3300.

«Τοιοῦτοι καὶ τηλικούτοι οἱ παραχθέντες καρποὶ ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης. Ἡ Ἑρασμικὴ αὕτη μέθοδος ἔσχε πικροτέρους τούτων. Συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐγκαταλείψιν τῶν Ἑλληνικῶν μελετῶν. ἄς προτίθετο πανταχοῦ νὰ εἰταγάγῃ. Ἀδύνατον ἦτο ὅμως νὰ διατηρηθῇ γλῶσσα, ἀμελουμένη καὶ προφερομένη κατὰ τὰς ἰδίας ἐμπνεύσεις καὶ τὰς ἀτομικὰς πεποιθήσεις.

«Τὰ συγγράμματά των, θέλω νὰ εἶπω τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Θουκυδίδου καὶ τούτων ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν, οὐδὲν πλέον εἶχον γόητρον, ἀποξενωθέντα τῆς ἀρμονίας των, τῆς φυσικῆς χάριτος, τῆς θείας ἐκείνης τέχνης τοῦ γράφειν καὶ ἀπαγγέλλειν, τῆς αὐτοῖς καὶ μόνοις γνωστῆς διατελούσης. Πάντα τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα ἔργα ἐθεωροῦντο μετὰ τὴν μεταρρυθμίσειν νεκρά, ἐνῶ ἔζων πρὸ αὐτῆς.

«Ἐπάρχουσι παρ' ἡμῖν πολλοί, προτείνοντες τὴν κατάργησιν τῶν Ἑλληνικῶν ἐκ τῆς Πανεπιστημιακῆς μορφώσεως, τὴν ἐλάττωσιν δὲ τῶν Λατινικῶν καὶ τοῦτο διότι συμπεραίνουσι, ὅτι ὁ διατιθέμενος χρόνος πρὸς ἐκμάθησιν τῆς οὕτω παραμειωμένης ἢ νεκρῆς γλώσσης εἶναι καθόλου ἀνωφελὴς τῇ σπουδαζούσῃ νεολαίᾳ· ἄλλοι δὲ ὑποστηρίζουσι τὴν διατήρησιν αὐτῆς, ὡς μαθήματος ὅμως προαιρετικῆς καὶ ἐκτὸς τοῦ Πανεπιστημιακοῦ προγράμματος. Τότε πλέον ὀλίγιστοι θὰ ἀκροάζονται ταύτης ὅπως σώσωσι τὴν Παιδείαν, τὸν μέγιστον τούτων κλάδον τῆς ὅλης Ἑπιστήμης. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ διὰ τοὺς προνομιούχους τούτους μαθητὰς ἡ γλῶσσα αὕτη, οὕτω διδασκόμενη, οὐδεμίαν ὠφελεῖαν πρόξενος γίγνεται, θὰ βραῖν περιτριζομένη μέχρι τῆς ὀλοσχεροῦς καταργήσεως.

«Οἱ μεγάλοι λοιπὸν ἐκεῖνοι τῆς ἀρχαιότητος συγγραφεῖς, οἵτινες ἀενάως διαχέουσι τὸ φῶς διὰ τῆς πληθῆος τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν, θὰ ἀποτελῶσιν ἀναπόσπαστον μέρος τῶν πεπαλαιωμένων βιβλίων βιβλιοθηκῶν ἐκ τῶν ὁποίων τίς οἶδε τίς ποτε θ' ἀποσπάσῃ αὐτούς.

Ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει ὁ συγγραφεὺς ἐπιτίθεται ἄριστος κατὰ τῶν διατεινομένων ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων διαφέρει τῆς τῶν ἀρχαίων· χωρὶς νὰ διακρίνῃ δύο γλώσσας, ἀλλὰ μίαν πάντοτε καὶ τὴν αὐτὴν, παραδέχεται ἐν τούτοις ἀλλοίωσιν τινα προελθούσαν ἐκ τῶν ἄλλεπαλλήλων αὐτῶν ὑποδουλώσεων, ἐκ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς προσλήψεως πολλῶν ξένων λέξεων. «Ἐγὼ πρὸ ἐμοῦ» λέγει ὁ κ. Burnouf «βιβλίον νεωστὶ μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ράδου, διδάκτορος τῆς Νομικῆς, περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Νεωστικοῦ, οὗ συγγραφεὺς τυγχάνει ὁ ναύαρχος Jurien de la Gravière. Τὸ βιβλίον ὡς καὶ ἡ μετάφρασις ἀρίστη· καίπερ εἰς γλῶσσαν προσεγγίζουσαν τῇ ἀρχαίᾳ εἶναι οὐχ ἥττον προσιτὸν παντὶ Ἑλληνι. Τὸ σύγγραμμα τοῦ κ. Παπαδημητράκοπούλου

περὶ καταργήσεως τῆς Ἑρασμικῆς μεθόδου παρουσιάζει ἡμῖν 850 σελίδας εἰς ἀρίστην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετὰ πλείστον ὅσον ἀρχαίων λέξεων καὶ φράσεων, χωρὶς ἐν τούτῳ ν' ἀποβαίῃ δυσνόητος παντὶ πεπαιδευμένῳ Ἑλληνι. Ἀναφέρω τὰ δύο μόνον ταῦτα συγγράμματα, ἐνῶ ἠδυνάμην νὰ ὁμιλήσω περὶ ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου πρὸς ἐκμηδένισιν τῶν σαθρῶν ἰδεῶν τῆς Ἑρασμικῆς Σχολῆς καὶ ἀπόδειξιν τῆς πλήρους ζωῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Πολλάκις ἐρωτηθεὶς ποία διακρίσεις ὑπάρχει μετὰ τὸ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου Ἑλληνος, ἀπάντησα: **Οὐδεμία**, διότι δὲν ἐννοῶ διαφορὰν τὴν χρῆσιν τοῦ δὲν δι' οὐδὲν ἢ τοῦ νὰ δι' ἴνα.

«Ἡ ἀρχαία γλῶσσα παρέχει ὡσαύτως πάμπολλα παραδείγματα παρομοίων συγκοπῶν. Ἄλλως τε οἱ Ἑρασμικοί διαδίδοντες, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι νεκρά, προσβάλλουσιν αὐτὸ τὸ φυσικὸν δίκαιον αἰ γλῶσσαι, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο παρεμπερὲς εἶναι ἰδιοκτησία ἐκάστου λαοῦ, καρπὸς μακρῆς καὶ κοπιώδους ἐργασίας. Πᾶν ἔθνος κατ' ἀρχὰς παρουσιάζει γλῶσσαν, ἣν οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ διδάσκαλοι, οἱ συγγραφεῖς μετὰ πολλοῦ κόπου καλλωπίζουσι, συμπληροῦντες τὰ κενὰ πρὸς εὐπρεπεστέραν παράστασιν τῶν ἀντικειμένων καὶ γενικωτέρων ἔκφρασιν τῶν ἰδεῶν. Ἡ κληροδοτηθεῖσα αὕτη ἰδιοκτησία, αὐτοῖς καὶ μόνοις ἀνήκει, ἐξ ἧς ὡς ἐξ ἐφόρου γῆς προσπορίζονται διαφόρους καρπούς. Αἰφνης διέρχεται κακοποιὸς ξένος, λεηλατεῖ τὸν ἀγρόν, καλύπτων αὐτὸν διὰ λίθων καὶ ἄλλων διαφόρων ἀντικειμένων, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν γῆν νεκρὰν καὶ ἄγονον. Ὀνομάζεται τοῦτο δικαιοσύνη; πᾶς τις ὀφείλει νὰ σέβηται τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου, τὰς γλώσσας αἵτινες τῷ ἀνήκουσι· κἀλλίον ἀγνοεῖν ἢ παραμορφῶναι αὐτάς· ἀγνοῶν τις ἀδικεῖ αὐτὸς ἑαυτὸν, ἐπιβάλλων ὅμως αὐθαίρετως προσφορὰν ἐλαττωματικὴν ὅσον καὶ ψευδῆ εἰς τὴν γλῶσσαν λαοῦ ὁμιλοῦντος αὐτήν, ὅχι μόνον ὑβριστὴς τοῦ λαοῦ τούτου καταδεικνύεται ἀλλὰ καὶ ἀνάξιον ἀποκηρύττεται μέλος αὐτοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

«..... Ἀφοῦ τὸ ἀντικείμενον ὅπερ ἀπασχολεῖ ἡμᾶς εὐρίσκεται ἐν τῷ σωθῶ ἔργῳ τοῦ κ. Παπαδημητράκοπούλου, ἀφοῦ τὸ πρόβλημα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς προφορᾶς εὐρίσκεται ἐν τῷ συνόλῳ καὶ ἐν τοῖς μέρει λελυμένον ἐν αὐτῷ, ἐγκρίνομεν ἵνα τὸ βιβλίον τοῦτο μεταφρασθῇ εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν ὅσον τὸ δυνατόν συνοπτικώτερον, περιλαμβάνον τὰ μᾶλλον οὐσιώδη δι' ἐκεῖνους οἵτινες ἐνδιαφέρονται ὑπὲρ γλώσσης περικλειούσης τοιοῦτον θησαυρὸν. Συνιστῶμεν μάλιστα θερμῶς τοῖς Ἑλλησι Καθηγηταῖς νὰ συνθηροσθῶσι πρὸς γενικὴν συζήτησιν τῆς προφορᾶς ὅλων τῶν γραμμάτων, συντάττοντες *κώδικα προφορᾶς*.

«Τὸ βιβλίον τοῦτο ἔσεται ἡ βῆσις τῆς ἐργασίας των. Πάντες γινώσκομεν, ὅτι ὑπάρχει παρ' Ἑλλήσι μία κοινὴ προφορὰ, ἀλλὰ γινώσκομεν ἐπίσης ὅτι εἰς ἐπαρχίας τινὰς πολλὰ φωνήεντα τῆς γλώσσης των προφέρονται διαφορετικῶς.

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ο Α΄.
ΜΗΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΙΜΩΝ

Πρέπει πάντα ταύτα να διασαφηνισθώσι. Σήμερον ο ξένος, ο εκμυθάνων την Έλληνικήν, δεν έχει ειμή βιβλία των συμπατριωτών του. καθ' ολοκληρίαν όμως άτελη και άσφαη. Υπάρχουσι πολλοί εν Έλλάδι συγγραφεῖς και φιλοπάτριδες, όπως άνακλιθώσιν από κοινού τοιοῦτον έργον' εύκόλως δε εύρίσκει ο βουλόμενος διαφόρους όμογενεῖς, προθύμους να προμηθεύσωσι το άπαιτούμενον χρημα προς τοῦτο.

«Εν Γαλλίᾳ οί ένδιαφερόμενοι γνωρίζουν, ότι η Έρασμικη μέθοδος όφείλει ν' αποκλεισθῆ της διδασκαλίας; ως η φλογιστικὴ της χημείας, η πλάνη αὐτῆ της φυσικῆς. Η γαλλικὴ κυβέρνησις ησχολήθη ἤδη εἰς τοῦτο' δις συνεβουλεύθη τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν, ἣτις ἰσάκις ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς συγγρόνου Ἑλληνικῆς προφορᾶς καὶ τῆς καταργήσεως τῆς Ἑρασμικῆς μεθόδου. Η ψῆφος τοῦ 1867 ὑπῆρξεν ὁμόθυμος καὶ λίαν αἰτιολογικὴ ἐν τούτοις οὐδεμίαν ἐπέληθε τροποποίησις, ἀφοῦ οἱ μαθηταὶ ἡμῶν ἐξυκολουθοῦν προφέροντες πάντοτε ΚΑΙ τὸ ΚΑΙ ὡς λέγομεν περίπου Caille ἐν Παρισίοις τοῦτο καθιστᾷ ἡμῶς γελοῖους πρὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ πρὸ τῶν εὐτυχισάντων νὰ ἐκμάθωσι τὴν ἑλληνικὴν ὡς αὐτοί.

«Εἶναι ἀνάγκη ριζικῆς μεταρρυθμίσεως. Εἶναι ἀνάγκη ἐκτὸς τῶν εἰδικῶν βιβλίων, οἱ οἰκεῖοι ὑπουργοὶ ν' ἀποτανηθῆ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας, ὡς ἐγένετο δι' ἄλλας γλώσσας. Οὐδὲν εύκολώτερον τούτου. Ὅτεδήποτε ἀποφασίσουν, θέλουσιν εὖρει ἐν Παρισίοις, Μασσαλίᾳ καὶ ἀλλὰχοῦ ἀρκετοὺς Ἑλληνας, εὐδικητέους νὰ διδάξωσιν ἐν Γαλλίᾳ τὴν ὀρθὴν προφορὰν τῆς γλώσσης των. Πάντες θὰ ἐκπληρώτωσι πατριωτικὸν καθῆκον καὶ θὰ ἐκπληρώσωσιν αὐτὸ προθύμως. Ἄν αἰτήσωνται ἀντιμισθίον δοθήσεται αὐτοῖς. Ὅποτε δαπανῶμεν τόσα ἑκατομύρια πρὸς ἀνοικοδόμησιν νέων ἐκάστοτε σχολείων, θέλομεν εύκόλως εὖρει τὰ ἀπκρίτητα μέσα πρὸς ἐκπλήρωσιν παρομοίας ἀνάγκης. Μετὰ ἐν ἔτους ἢ μεταρρυθμίσις γενικευθήσεται ἐν ἀπόσῃ τῇ Γαλλίᾳ καὶ Ἀλγερίᾳ τῶ γελοῖον, ὅπερ πρὸ τόσου χρόνου μᾶς περιβόλλει, θέλει ἐκλείψει, ἢ δὲ Ἑλληνικὴ γλώσσα, ἣς ἀνεῖναι αἰσχρὸς νὰ κληθῆται τις σοφός, οὐδόλω; πλέον θέλει διακρίβει τῆς συγγρόνου Ἑλληνικῆς.

«Οἱ Ἕλληνες ἐκμυθάνουσι καὶ προφέρουσιν ὀρθότατα τὴν Γαλλικὴν γλώσσαν. Εἶναι, ἄλλως ὑποχρεωτικὴ εἰς τὰ δημοσὶα σχολεῖα' ἐκτὸς τούτου πλείστα οικογένεια διδάσκουσι ταύτην εἰς τὰ τέκνα των ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, ὅπως κακιστῆ αὐτῶ δευτέρᾳ μητρικῇ αὐτῶν γλώσσᾳ. Πολλοὶ νέοι Ἕλληνες προσέρχονται ἐν Γαλλίᾳ πρὸς τελειοποίησιν. Ἐὰν ἐπράττομεν ὡς αὐτοί, υἱοθετοῦντες τὴν προφορὰν των, ἡ γλώσσα τῆς ἀρχαιότητος δὲν θὰ διατέλει εἰς τόσον βαθύ σκοτός. Τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, τῶν διδασκάλων τούτων τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν θεμελιωτῶν τῆς Ἐπιστήμης, δὲν ἤθελον τόσον ἀπέχει ἡμῶν. Φαντάζομαι ὅποιον ταραχὴν καὶ ἀνησυχίαν θέλει ἐπιφέρει ἡ μεταρρυθμίσις αὐτῆ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν Σχολείων, ἀλλὰ

συγχρόνως καὶ ὅποιον πρόδον ἐν τῇ σπουδῇ τῆς γλώσσης ταύτης, διδασκομένης τοῦ λοιποῦ ὡς καὶ αἱ ἄλλαι Εὐρωπαϊκαὶ γλώσσαι. Δὲν δύναμαι νὰ ἐκφράσω ἡμῖν τὴν χαρὰν, ἣν ἠσθάνθη, ὅταν ἠδυνήθη νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων καὶ νὰ ἀναγινώσκω εύχερῶς τὸν Σοφοκλῆ καὶ τὸν Θεουκιδίδην.

«Ἐπεθύμουν νὰ μάθω ποῖον συμφέρον ὄθησε τὴν Γαλλικὴν Δημοκρατίαν εἰς τὸ νὰ σμικρύνῃ τὸ θαυμασίον ἔργον τοῦ 1827. Τὸ περιορίζειν, τὸ σμικρύνειν, εἶναι ἰσοδύναμον τῷ μηδενίζειν, τῷ ἀρνεῖσθαι εἰς νέον καὶ πλήρη δράσεως καὶ μέλλοντος λαὸν νὰ προφέρῃ τὴν γλώσσάν του ὡς τὴν προφέρει Πολλάκις περιέγραψα ἐν τῇ «Revue des deux mondes» τὰς ἀνεπίστους προόδους, ἃς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπέτελεσεν ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας του. Ἀνεφερα τὰς τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου, τὰς ἐκ νέου ὑλικὰς ἐγκαταστάσεις ἐπὶ ἐδάφους ἠρημωμένον, τὰς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ τὰς τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ σχέσεων αὐτοῦ.

«Ἐν τῇ καθόλου προόδῳ αὐτοῦ δὲν ἠμέλησε καὶ τῆς γλώσσης; ἐβελτίωσεν αὐτὴν ἐπισιθητῶς καὶ ἐπανέκτησε πολλὰ μέρη τοῦ πλοῦτου της. Οὐδὲν πειστικώτερον τῆς συγκρίσεως τῶν ἐφημερίδων καὶ βιβλίων τῆς σήμερον πρὸς τὰς τοῦ 1840. Καὶ ἡ πρόδοσις αὐτῆ παρατηρεῖται παρ' ἀπασί τοῖς Ἑλληνικοῖς κέντροις, μάλιστα δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρῃ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ.

«Ἀκορῆστως ἐπαναλαμβάνω, ὅτι οἱ σύγχρονος πολιτισμὸς ἡμῶν προέρχεται ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων. Τὰ ἀρχαῖα βιβλία τῶν λαῶν τούτων, καὶ ἰδίως τὰ τῶν Ἑλλήνων, περικλείουν τὰς ἀρχὰς τῶν προβλημάτων ἅτινα τόσον ἀπασχόλησαν αὐτοὺς καὶ τὰ ὅποια δὲν ἠδυνήθημεν νὰ λύσωμεν. Ἐδημιούργησαν τύπους τέχνης; πρὸς οὓς δὲν ἐξισώθημεν καὶ οἵτινες ὑπῆρξαν πάντοτε τὰ πρότυπά μας. Παρέδωκαν ἡμῖν θεωρίας πληρεστέρας πασῶν τῶν ἡμετέρων. Ἐδωκαν εἰς τὴν σκέψιν, ὑπ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ἐκφρασίαν ἀσύγκριτον διὰ τοῦ θελήτηρου, τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἀκριβείας της. Ἰδοὺ διατὶ ἀντὶ νὰ ἐπιδιώκωμεν τὴν κατάργησιν ἢ τὸν περιορισμὸν τῆς σπουδῆς τῆς Ἑλληνικῆς, θὰ ἦτο ἀξιοπρεπέστερον διὰ τὸν ἡμέτερον πολιτισμὸν νὰ διευκολύνωμεν τὴν σπουδὴν ταύτην, ἀποδίδοντες τὴν ζωὴν καὶ τὴν χάριν, ἃς τόσον ἀθυραίετως ἡ Ἑρασμικὴ μέθοδος τῆ ἀφήρεσε. Κάλλιον νὰ ἀνεκνώσωμεν καὶ νὰ συσφίξωμεν τὴν ἄλυσιν τῶν ἰδεῶν δύο καλλιτέρων ἀντιπροσώπων τῆς ἀνθρωπίνου διανοίας, Ἑλλᾶδος καὶ Γαλλίας, ἢ νὰ διευρύνωμεν ἐπὶ πλέον τὴν τάφρον, ἣτις πρὸ τόσου χρόνου διαχωρίζει ἡμᾶς. Οὐδόλω νομιζῶ ὀρθὸν οὔτε δίκαιον νὰ εύρισκώμεθα τόσον κεχωρισμένοι διὰ τῆς γλώσσης ἀπὸ λαοῦ, ὑπὲρ οὗ προεμαχῆσαμεν, ὅστις ἐπολέμησεν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὅστις εἶναι ἀνεκμυθῆστος ὁ πιστότερος ἡμῶν φίλος.»

Παρίσιος 21 Μαῖου 1890.

E. Γ. ΚΑΨΑΜΗΛΗΣ

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ο Α΄. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ γεγραπὴ ἡμῶν Ἐκκλησία διατελεῖ ἐν διωγμῷ καὶ σμικρῶν τῶ ἑλληνικόν, ὑπόδουλόν τε καὶ ἐλεύθερον, ἐναγωνίως τηρεῖ προσηλωμένην τὴν προσοχὴν καὶ τὰ βλέμματὰ αὐτοῦ πρὸς πᾶσαν αὐτοκέφαλον Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀπειδεχόμενον ἀντίληψιν καὶ προστασίαν ὑπὲρ τῶν καταπατουμένων προαιωνίων αὐτοῦ ἐθνικῶν δικαιοματίων, νομιζομεν οὐχὶ ἄκαιρον, ἐπὶ τῇ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας σθεναρᾷ αὐτοῦ στάσει κατὰ τῶν σκευωριῶν τῶν ξένων προπαγκνῶν, τὴν δημοσίευσιν τῆς εἰκόνης διαπρεποῦς καὶ ἐπιφανεστάτου ἱεράρχου, τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου τῆς Ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ Πάσης Παλαιστίνης κυρίου Νικοδήμου τοῦ Α΄, διακρινομένου ἐπὶ ἀλόφω εὐσεβεῖ, βαθυτάτῃ πολιτικῇ ἐμπειρίᾳ καὶ στιβαρᾷ θελήσει, ἀπαρμιλλῶ δὲ φιλογενεῖα, φιλομουσίᾳ καὶ διοικητικῇ ικανότητι, δι' ὧν ἀρετῶν ἐπαξίον ἀνήλθεν εἰς τὸν ἑκκαμπρον Θρόνον τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου πρὸς κλέος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

Γεννηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1827, ἀπὸ παιδικῆς ἔτι ἡλικίας ἠσπάσθη τὸ ἱερτικὸν στάδιον καὶ μετὰ λαμπρᾶς σπουδᾶς ἐχειροτονήθη Διάκονος τῇ 6 Δεκεμβρίου 1847. Τῇ δὲ 24 Φεβρουαρίου 1860 χειροτονήθει Ἱερομόναχος ἐν τῇ ἐν Κάλκῃ Θεολογικῇ Σχολῇ καὶ προχειρισθεὶς εἰς Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱερᾶς Ἀγιοταφρικῆς Ἀδελφότητος, ἀπεστάλη Πατριαρχικῶς Ἐξάρχος εἰς Βασσαραβίαν τῆς μεσημβρινῆς Ρωσίας πρὸς διακυβέρνησιν τῶν ἐκεῖ κτημάτων τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῇ 1 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους προήχθη κατὰ ἕνα εἰς τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱεροσύνης, προχειρισθεὶς πατριαρχικῇ ἀδείᾳ Ἀρχιμανδρίτης ὑπὸ τοῦ ἐν Κισνοβίῳ τότε ἀρχιερατεύοντος Ἀντωνίου.

Διακριθεὶς ἐν τῇ ἐκπλήρωσει τῶν καθήκοντων αὐτοῦ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ καὶ διαπρεπῶς ἐξυπηρετήσας τὰ συμφέροντα τοῦ Παναγίου Τάφου ἐπὶ δωδεκαετίαν καὶ πλέον, πρητήθη τῷ 1872 καὶ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινουπόλιν, ἐκεῖθεν δ' ἐκλήθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ Μεγάλου Δραγομάνου τῷ 1873 ἐν Ἱερουσαλήμ, διακριθεὶς μεγάλως κατὰ τοὺς δυσχερεστάτους ἐκείνους χρόνους ἐπὶ τῇ πολιτικῇ συνέσει ἣν ἐπεδείχθη πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων τοῦ Γένους καὶ τῶν Παναγιῶν Προσκυνημάτων, κατορθώσας μεταξύ τῶν ἄλλων νὰ ἀνακτήσῃ ὁ Πατριαρχικὸς Θρόνος τὰ παρὰ τὸν Ἰορδάνην Μοναστήρια τοῦ Ἀββᾶ Γερασίμου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, διαφιλονεκούμενα ὑπὸ τῶν Λατίνων. Παρητηθεὶς καὶ ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης διακονίας κατὰ Μάιον τοῦ 1875, διαβίβηθη Ἱγούμενος τοῦ ἐν Μόσχῃ

Μετοχίου καὶ πληρεξούσιος Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος ἐν Ρωσίᾳ, διακριθεὶς δὲ καὶ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἐν τῇ ἐξυπηρετήσει τῶν συμφερόντων τοῦ Παναγίου Τάφου ἐχειροτονήθη εἰς ἀμοιβὴν τῶν ἐξόχων αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκδουλεύσεων Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Πετροπόλεως Ἰσιδώρου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων, τῶν ἀποτελούντων τὴν Ρωσικὴν Σύνοδον ἐν τῷ ἐν Πετροπόλει καθεδρικῷ καθ' οὗ Ἁγίου Ἰσαακίου αἰτήσας καὶ ἀδείξ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἱεροθέου, καὶ τῷ 1882, θανόντος τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου, ἐξελέγη ὁμόθυμῳ ψήφῳ τῆς Ἱερᾶς Ἀγιοταφρικῆς Συνόδου Πατριάρχης Ἱεροσολύμων' καταλθὼν δὲ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει ἀνέλαβε τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καθήκοντα, ἐν μεγίστῃ μεγαλοπρεπεῖᾳ τελεσθεισῆς τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ἀφ' οὗ ἔκτοτε εύκλεῶς ἰθύνει ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους τὰ ἐμπειστητευμένα αὐτῷ ὕψιστα ἔθνικα καὶ ἐκκλησιαστικὰ συμφέροντα, ἀναδειχθεὶς εἰς τὸν σπανιωτέρων Ἱεραρχῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

ΦΡΙΚΩΔΕΣ ΔΡΑΜΑ

Τρομερὰ τραγωδία, ἐξ ἐκείνων ἃς παρασκευάζει ἡ πενία καὶ ἡ ἀθλιότης, διεδραματίσθη πρὸ τινος χρόνου ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀθρόν.

Οικογένεια ὀλοκληρῶς, συνισταμένη ἐκ τοῦ πατρὸς, τῆς μητρός καὶ ἐξ τέκνων, ἠυτοκτόνησεν ἐγκλεισθεῖσα ἐν τῷ δωματίῳ της ἐν ᾧ ἐτέθη πύραυλον πλήρες ἀνημμένων ἀνθρώπων. Ὁ πατὴρ καὶ τὰ ἐξ τέκνα ἀπέθανον, μόνη δὲ ἡ μήτηρ ἐπέζησεν, ἐπὶ τέσσαρας δὲ ἡμέρας διέμενεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πτωμάτων τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων της.

Ὁ ἄστυνόμενος τοῦ τμήματος, εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ τῶν γειτόνων, ὅτι ἡ οικογένεια Χαγερμ δὲν εἶχε θεαθῆ πρὸ τεσσαρῶν ἡμερῶν, ἔσπευσεν ἀμέσως εἰς τὸ τέταρτον πάτωμα τῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀθρόν ὑπ' ἀρ. 59 οἰκίας, εἰς ἐν τῆς ὁποίας δωμάτιον κατώκει ἡ αὐτοκτονήσασα οικογένεια. Ἀφοῦ μάλιστα ἐκάλεσε, διέταξε τὴν διὰ κλειθροποιῦ ρῆξιν τῶν κλειθρῶν τῆς θύρας, ἣς ἀνοιχθείσης διεχύθη ἀνυπόφορος δυσωδία, ἀναγκάσασα τοὺς παρευστώτας νὰ ὑποχωρήσωσιν ἀσφυκτιῶντες πρὸς τὸ μεσόβαθρον. Εὐθύς δ' ὡς ἀπτυνομικός τις ἐπιθεωρητῆς, ραντίσας ἀφθόνως εἰς τὸ κενὸν διὰ φαινικὸν ὄξεος, ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ καὶ ἀνοιχθῆ τὸ παράθυρον, φρικῶδες θέαμα παρέστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν παρευστώτων.

Ἐπὶ τῆς ἐν τινι τοῦ δωματίου γωνίᾳ κλίνας εὐρέθῃ ἀνακειλιμένη ἡ σύζυγος Χαγερμ, κρατοῦσα ἐν ταῖς ἀγκάλαις της τὸ νεώτερον τῶν τέκνων της, ἡλικίας ἑνὸς καὶ ἡμισσοῦ ἔτους, οὗτινος τὸ σῶμα σχεδὸν ἐν τελείᾳ διατέλει

ἀποσυνθέσει. Παρὰ τὴν κλίνην δὲ ἐπὶ ἐρρακωμένου καὶ χαρμὰ ἠπλωμένου στρώματος κατέκειντο ἐν πλήρει σήψει τὰ ἕτερα ἐξ πτώματα τοῦ πατρὸς καὶ τῶν λοιπῶν πέντε τέκνων.

Καθ' ἣν στιγμήν ὁ ἀστυνόμος ἠτοιμάζετο νὰ προβῆ εἰς τὰς νομίμους διατυπώσεις, ὅπως βεβαιώσῃ τοὺς ἀθρόους τούτους θανάτους, τρόμου καὶ φρίκης ἀκουσίᾳ κραυγὴ ἐξέφυγε τῶν χειλέων πάντων ὅσοι παρίσταντο εἰς τὴν ἀπαισίαν ταύτην σκηνὴν· ἡ σύζυγος Χάγερ, ἣν εἶχον ἐκλάβει ὡς νεκράν, ὠρθώθη ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς, συνελθοῦσα εἰς ἐκυτὴν ἐκ τοῦ ἀνακκινισθέντος, καθαρῶ ἀέρος καὶ τῆς ὀσμῆς τοῦ φαινικοῦ ὀξέος, σταγόνες τινὲς τοῦ ὁποίου ὑγράναν τὰς παρειὰς τῆς. Καὶ ἠκούσθη φωνὴ πόνου ὑπόκωφος, λέγουσα: «Τὸν πτωχόν μου σύζυγον! Τὰ προσφιλῆ μου τέκνα!»

Ὁ Ἀστυνόμος καὶ οἱ λοιποὶ παρατῶτες ἔμειναν ἐμβρόντητοι.

Συνεπειρώθησαν περὶ τὴν δυστυχῆ γυναῖκα, τὴν κατεβίβασαν τῆς νεκρικῆς κλίνης καὶ, ἀφοῦ τῇ προσέφερον προχειροὺς τινὰς ἀναληπτικὰς περιποιήσεις, τὴν μετέφερον ἀμέσως εἰς τὸ πλησιέστερον νοσοκομεῖον.

Ἡ ἀνάκρισις ἐξηκρίωσε τὰ ἐξῆς: Ὁ Χάγερ, ἡλικίας 42 ἐτῶν, εἶχε νυμφευθῆ τῷ 1872 ἐν Μεξικῷ μετὰ τῆς Μαρίας Δωρίγ, ἀγούσης τότε ἡλικίαν 17 ἐτῶν, ἐξήκει δὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱχθυογράφου καὶ σχεδιαστοῦ. Ἐν ἀρχῇ τοῦ γάμου του χάρις εἰς τὴν ἐργασίαν του καὶ τὴν μικρὰν προίκα, ἣν ἀπὸ τῆς συζύγου του ἔλαβεν, ἡ νεοπαγῆς οἰκογένεια διῆγεν ἀρίστα. Ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἐπληθύνοντο, ἡ πενία ἐπῆλθε καὶ εἰς ἐπίμετρον ὁ σύζυγος κατέπεσεν ἀσθενής. Ὁ Χάγερ ἐσκέφθη τότε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐλπίζων ὅτι θὰ εὕρισκεν ἐκεῖ ἐργασίαν προσοδοφορτέραν καὶ κατορθώσας νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του ταύτην, ἀφίκετο μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς Παρισίους ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1889. Καὶ εὗρε μὲν ἐργασίαν εἰς τὴν Διεθνῆ Ἐκθεσιν, ἀλλὰ, γεννηθέντος καὶ ἕκτου τέκνου, νέαι στενοχωρίαι οἰκονομικαὶ ἐπῆλθον κατὰ τῆς ἀτυχοῦς οἰκογενείας, ἐξαναγκάσασαι αὐτὴν νὰ πωλήσῃ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον πάντα τὰ ἐπιπλα καὶ σκεῦῃ ὅπως συντηρῆται. Ἐρθασαν πλέον εἰς τὸ σημεῖον τοῦ νὰ μὴ δυνηθῶσι νὰ πληρῶνουν οὔτε τὸν οἰκοδεσπότην διὰ τὸ ἐνοίκιον τῆς κατοικίας των, οὔτε τοὺς διαφόρους προμηθευτὰς τῶν πρὸς ζώρηκεται, οἵτινες ἠρνήθησαν ἐν τέλει πᾶσαν πίστωσιν εἰς τὸν δυσπραγοῦντα οἰκογενειάρχην. Ἡ μοιραία ἡμέρα ἔφθασεν ἐν τούτοις μετ' ἀμειλίχτου βραδύτητος· τὴν 15 περελθόντος Ἰουλίου (ν.) ἡ δύσμοιρος οἰκογένεια ἐλιμοκτόγει κυριολεκτικῶς οὐδεμίαν ἐλπίς ὑπέφωσκεν. Ὁ τάλας πατὴρ τότε, συναθροίσας περὶ ἐκυτὸν τὰ τέκνα του, μετὰ λυγμῶν τοῖς ἀνεκοίνωσεν, ὅτι ἀδυνατεῖ πλέον νὰ τὰ διαθρέψῃ, διότι ἡ κοινωνία τῷ ἀρνείται τὰ πρὸς τοῦτο ἐκ τῆς ἐργασίας μίσθου καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἀπεφάσισε ν' ἀποθάνῃ. Τὴν τρο-

μαρὴν ταύτην ἀπόφασιν τοῦ πατρὸς ἀπεδέχθησαν ἐν ἀπογνώσει καὶ τὰ τέκνα του καὶ ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἀπεστάλη ἡ πρεσβυτέρα ἀδελφὴ, μόλις δεκαπενταετής, ὅπως μετὰ παρακλήσεως προμηθευθῆ ἀπὸ γειτονικοῦ ἀνθρακοπώλου ἐν δεκάλιτρον ξυλανθράκων, ἐνῶ συγχρόνως ὁ πατὴρ ἐξῆλθεν ἐπὶ τινὰ λεπτά· καὶ, ὅπως ἀντλήσῃ ὀλίγον θάρρος, μετέβη παρὰ δύο γείτοσιν οἰνοπνευματωπώλαις, οἵτινες μετὰ τινὰς παρακλήσεις τῷ προσέφερον ὀλίγον κονιάκ.

— Θὰ σὰς τὸ πληρώσω αὐριον, τοῖς εἶπε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Μεθ' ὃ ἔκλεισαν ἐρημητικῶς τὴν θύραν καὶ τὸ παρᾶθρον, ἡ δὲ μήτηρ ἀνῆψεν ἐν τῷ πυρκύνῳ τοὺς ἀνθράκας.

Ἡ σύζυγος Χάγερ ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὸ νεώτερον τῶν τέκνων τῆς καὶ ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς κλίνης. Ὁ πατὴρ κατεκλίθη παραπλεύρως τῶν λοιπῶν πέντε τέκνων του ἐπὶ τοῦ κατὰ γῆς κειμένου στρώματος καὶ ἀνέμειναν οὕτω τὸν θάνατον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἀσφυξία ἐθανάτωσε τάχιστα τὸν πατέρα καὶ τὰ πέντε τέκνα. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύζυγον, αὕτη, λίαν νευρικῆς κράσεως, εἶνε πιθανώτατον ὅτι κατελήφθη ὑπὸ καταληπτικῆς τινος καταστάσεως, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν, ἐξουδετερώσασαν τὴν ἀσφυκτικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, διέφυγε τὸν θάνατον.

Πᾶσας τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας παρέσχεν ἀπολοφυρομένη ἡ τάλακα χήρα καὶ ἀπορφανισθεῖσα μήτηρ Χάγερ.

— Δὲν εἶχομεν φάγει σχεδὸν τρεῖς ἡμέρας. Ἄχ! διατὶ νὰ ἐπιζήσω; Ὅταν ἤρχισα νὰ συνέρχωμαι, ἐνομιζα ὅτι εὐρίσκομαι εἰς ἄλλον τινὰ κόσμον.

Ἰνα λάθρητις ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς πενίας καὶ ἀθλιότητος εἰς ἣν εἶχε περιέλθει ἡ δύσμοιρος αὕτη οἰκογένεια, προστίθε-μεν, ὅτι οἱ τοῖχοι τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ εὗρε τὸν θάνατον, ἦσαν γυμνοὶ καὶ ὅτι παρεκτὸς τῶν δύο ρακωδῶν στρωμάτων οὐδὲν ἄλλο ἐκ τῶν τῆς ἀπαραιτήτου οἰκιακῆς χρείας κατεῖχον πλέον οἱ δυστυχεῖς.

Ἐνταῦθα νομίζομεν, ὅτι λίαν ἐπικαίρως δυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν τοὺς ἐξῆς ὑψίστης ἀληθείας καυστικούς λόγους τοῦ ἐπιφανοῦς φιλοσόφου Ἰουλίου Σίμωνος:

«Ὅταν περισυλλέγωνται ἐκ τῶν ὁδῶν τῶν Παρισίων λιμοκτονημένοι νεκροί, ἡμεῖς οἱ ἔχοντες πλήρη τὸν στόμαχον, συνήθως λέγομεν: Ποῖος τοὺς πταίει; Καὶ μετὰ τὴν φράσιν αὐτὴν νομίζομεν ὅτι ἐξωφλήσαμεν μὲ τὴν συνειδήσιν μας. Ἰσως οὐδεὶς πταίει αὐτοῖς, βεβαίως ὅμως πταίομεν πάντες ἡμεῖς. Ναι, ἐσμεν ὑπεύθυνοι διὰ τοὺς ἀηλιπισμένους, διότι ἂν ἡμεῖς ἐξεπληροῦμεν τὸ ἡμέτερον ἀνθρώπινον καθήκον, δὲν θὰ ὑπῆρχον ἀηλιπισμένοι».

Καὶ εἶναι ὄντως ἀληθές, ὅτι ἡ ἐπιδημικὴς φιλάνθρωπος παρισινὴ κοινωνία, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν παρισινῶν φύλλων, δὲν ἐπετέλεσε τὸ καθήκον τῆς πρὸς τοὺς δυστυχεῖς Χάγερ. Μάτην δὲ, ὅπως δικαιολογηθῆ ἀπέναντι τῆς κατόπιν ἐορτῆς ἐξεγερθείσης συνειδήσεώς τῆς, ἐπεκαλέσθη

τὴν περὶ τῆς δυστυχίας των ἀγνοίαν τῆς, μάτην ἰσχυρίσθη ὅτι δὲν προσέτρεξαν εἰς τὴν εὐσπλαγγίαν τῆς ἀφοῦ εἶχον περιέλθει εἰς τόσον ἀκρότατον ἀθλιότητος σημεῖον καὶ ὄφειλον συνεπῶς νὰ τείνωσιν ἐπαίτιδα χεῖρα. Ἡ ἀδιάφορος κοινωνία πάντοτε θὰ ὑπέχη τὴν εὐθύνην τοῦ θανάτου τῶν ἀτυχῶν θυμάτων τῆς. Διότι ἀπομένει πάντοτε ἡ κεφαλαϊώδης ἀλήθεια τοῦ ἐξῆς φρικώδους ἐγκλήματός τῆς: ὅτι πατὴρ καὶ μήτηρ, ἀνθρώποι ἐντιμότετοι καὶ φιλοπονώτατοι, ἐφόνευσαν τὰ τέκνα των καὶ ἠθέλησαν νὰ φονεύσωσιν αὐτοὶ ἐκυτούς, διότι ἀπηύδησαν λιμοκτονοῦντες. Καὶ τοῦτο ἐν τοῖς κόλποις τῆς πολυανθρωποτάτης τῶν πόλεων καὶ ἐν πλήρει τῇ δράσει πομπωδεστάτης ἐθνικῆς ἐορτῆς, τῆς ἀμφιτηριδὸς τοῦ Ἐκατονθημέρου, τῆς ἐπισημοτέρως τῶν ἐορτῶν τῆς ἀδελφότητος.

Εἶναι δυστυχῶς ἀλήθεια, ἐφαρμοζομένη πανταχοῦ, ὅτι ἡ κατ' ἐπίδειξιν καὶ συστηματοποιημένη φιλάνθρωπία δαπανᾷ πολλὰ διὰ τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδὲν πράττει ὑπὲρ τῶν ἀναξιοπαθούτων ἐκείνων, οἵτινες, ἀποτροπαζόμενοι τὴν ἐπαίτιαν, λιμοκτονοῦσι μᾶλλον, ἀλλ' οὐδέποτε τείνουσι χεῖρα ἐπαίτου, ὡς οἱ ἔχοντες ὡς ἐπάγγελμα τὴν ἐπαίτιαν τῆς ἐλεημοσύνης. Ἡ δημοσία φιλάνθρωπία περιθάλπει τὴν μὴ ἐπὶ τῇ ἀθλιότητι τῆς αἰδομένην πτωχείαν, ἡ δὲ ἰδιωτικὴ μένει ἀπαθὴς ὅταν δὲν πρόκειται νὰ διατυμπανισθῆ ἡ ἀγαθοεργία τῆς.

Ὅποια ὄντως εἰρωνεία καὶ βεβήλωσις τῆς θειοτέρας τῶν ἀρετῶν, ἥτις μόνη ἠδύνατο νὰ ἐξίλει τὰς τῶς ἀνθρωπότητος λοιπὰς κακίας καὶ πόσον πρέπει ν' ἀπασχολήσῃ πάντα δυνάμενον ἡ σκέψις καὶ μελέτη περὶ τοῦ μεγάλου ζητήματος τῆς κατὰ Χριστὸν καὶ οὐχὶ κατ' ἐπίδειξιν ἀσκήσεως τῆς φιλάνθρωπίας!

(Ἐράσιμα ἐκ τῶν παρισινῶν ἡμερησίων.)

ΙΔΟΜΕΝΕΣ Ν. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΘΗΣΚΟΥΣΑΝ

Πρὸ μικροῦ ἐπανελθὼν ἀπὸ μακροῦ ἐσπερίου περιπάτου, καὶ κατακόπος ἀπὸ τοῦ δρόμου καὶ τῆς ἐκλυύσης χλιαρότητος ἣν καταλείπει ὁ ἡμερινὸς καύσων, ζητῶ ἀναπαυόμενος ἐν τῷ ἐξώστῃ μικρῶν τινὰ ἀναψυχῆν.

Ἀτυχῶς, ὁ παταγὸς ἀμάξης μακινῶδως φερομένης καὶ σπευδούσης πρὸς τὰ ἐδῶ, μου ταράσσει τὴν ἡρεμίαν.

Πᾶ! σταματᾷ ἀποτόμως πρὸ τοῦ οἴκου μου κατασχίζουσα τὴν γῆν διὰ τοῦ συρμού τῆς καὶ βρυχωμένη ὡς λέων οὐρλιάζων πρὸς τὸ ἀσπαῖρον θῦμα του.

Μόλις εἰσέρχομαι εἰς τὴν αἴθουσαν, ἵνα μαθῶ τί συμβαίνει

Ἐκ τῶν ἐγγράφων ἀποθανόντος φίλου μου.

καὶ ὁ φίλος μου Ἀλέξανδρος εἰσβάλλει, κραυγάζων ἐν παραφροσύνῃ:

— Πεθαίνει!

— Ποῖος;

— Ἡ Μάρθα!

— Ἡ Μάρθα! Ἡ Μάρθα! πεθαίνει;... πῶς; ἀπὸ τί;...

Δέν μοι ἀποκρίνεται, ἀλλὰ τὰ δάκρυα θαλασσοῦνται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς του. Ἐπὶ ἔδρας ἐρριμμένος ὀλοφύρεται.

— Παῦσε! ἔχε θάρρος. Ἡ Μάρθα! πεθαίνει! Πῶς; Ἰσως ἀντελήφθης....

Ἡ φράσις μου ἀναζωπυρεῖ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά του. Ἄναπνῆ καὶ δράττεται τοῦ βραχίονός μου.

— Ὅχι! ἀνακραῖζει. Ἀντελήφθην καλῶς. Πεθαίνει. Ἀκούεις, πεθαίνει! Καὶ δι' αὐτὸ ἤλθον· ἤθειλον νὰ παραστῶ... μόνος ὁμως..δὲν ἔχω τὸ θάρρος! ὦ! ἔλα, μαζὺ σου θὰ τὸ κατορθώσω... θέλω νὰ....

Καὶ παράφορος μὲ ἔσυρε. Μόλις ἔλαβον τὸν πῖλον μου.

Ἡ ἀμαξα φεύγει ἀστραπιαία

— Ἀλέξανδρε! σὲ ἐξικετεύω, εἰπέ μοι σαφῶς τί συμβαίνει· πῶς πεθαίνει; πρὸ τεσσαρῶν ἡμερῶν ἦτο τόσῳ ὑγιής! Ἰσως ἀληθῶς ἀπατάσαι....

— Ἀχ! θὰ πεθάνῃ, αἰσθάνομαι τὴν συμφορὰν. Ἀνδρέα, δὲν θὰ ζήσῃ πλέον· ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅμως ἔτι, ὅτι ἡ τελευταία τῆς πνοῆ θὰ εἶνε καὶ ἡ ἰδική μου ἡ τελευταία. Ἡ ὑπαρξίς τῆς ἔχει ἐξαρτήσῃ ἀφ' ἐαυτῆς καὶ τὴν ἰδικήν μου ὅταν ἐκινήσῃ ἐκφυγὴ καὶ ἡ ἰδική μου θὰ κατακρημνισθῇ.... Μάρθα... ἄχ! Θεέ μου! ἄ! σὺ δὲν ἔχεις καρδίαν διὰ νὰ εἶσαι συμπαθὴς πρὸς τοὺς ἄλλους;... Ἄς ζήσῃ ἐκείνη!.. ἐὰν ἔχῃς ἀνάγκην ψυχῆς τινος, ἰδοὺ σπεῦδω ἐγώ, σπεῦδω, ἔρχομαι ἀσμενος... ἄς ζήσῃ ἐκείνη!...

Καὶ τὴν φωνὴν του περιεκάλυψε συγκινητικὸς κλαυθμός. Προσεπάθησα βαθύτατα ἀνατετραχημένος νὰ καταπραῦνω αὐτόν. Οἱ λόγοι μου ἀποτείνονται μάταιοι: ὀλίγα συγκεχυμένα ἀπαντᾷ καὶ μᾶλλον μονολογεῖ δι' ἐκείνων τῶν παθητικῶν ἐκφράσεων ἃς ἐμπνέουσιν αἱ συμφοραὶ καὶ αἴτινες κλονοῦσι τὴν καρδίαν. Μόλις ἐνόησα ὅτι πρὸ τινῶν ἡμερῶν προσβλήθησα ἡ ἀτυχῆς κόρη ὑπὸ ἐγκεφαλίτιδος διετέλει κατὰ τὰς στιγμὰς ταύτας ἐν κρισίμῳ σημείῳ.

Σέβομαι τὴν ὀδύνην του καὶ δὲν ὀμιλῶ πλέον.

Βεθυθισμένος εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀμάξης κλαίει. Ἐγὼ εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον ἐσταυρωμένος τὰς χεῖρας σφιγγῶν ἐπὶ τοῦ στήθους διατελῶ ἐκπληκτος ἐκ τοῦ αἰφνιδίου δυστυχήματος.

— Ἐὰν ἔχῃς ἀνάγκην ψυχῆς τινος ἰδοὺ σπεῦδω ἐγώ, σπεῦδω...

Ἐναυλος ἔτι ἀντηχεῖ εἰς τὴν ψυχὴν μου ἡ αὐταπαρνησία ἐκείνη θαυμαστή... Ἐ! Καὶ διατὶ νὰ με ἐκπλήσῃ ἡ γενναία αὐτὴ κραυγὴ; Ὅταν ἀγαπᾷ τις δὲν προσφέρει τὴν ὑπαρξίν του ἄλλῳ; Ἰδοὺ μία τῶν περιπτώσεων τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς ταύτης. Λοιπὸν; Ἀλλ' ἀληθῶς ἀπωλέσαμεν ἅπαντες τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς, ἐκπλήσσει δὲ ἡμᾶς τὸ ὄρθον.

Στρέφονται ἀποτόμως πρὸς τὸν φίλον μου αἰσθανόμενος θαυμασμόν τινα πρὸς αὐτόν. Κατανεφούμενος ἐν τῷ βάθει τῆς ἀμαξίας ὑπὸ τοῦ σκότους, εἰεῖδων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς, θρηνηῶν ἡρέμα, μοὶ φαίνεται ὡς ἐκφραστικὴ τις προσωποποιήσις τῆς λύπης.

Τὰ χεῖλη του ἀπαλῶς διανοιγόμενα ψιθυρίζουσι τι ὄνομα. — Μάρθα... Μάρθα...

Μοὶ φέρουσιν ἐλαφρόπτερον, ὑποτρέμον αἱ νύκτιαι πνοαί.

Καὶ αὐτὸ τὸ σιγαλέον μορμύρισμα μοὶ φρικτὸν τὸ σῶμα· ἡ ἀνάμνησις τῆς Μάρθας κατέχει τώρα καὶ ἐμέ.

Ἡ ὠραία νεανίς φαιδρὰ ἤδη ἵσταται πρὸ ἐμοῦ νομίζω ὅτι ἡ θεληγρὰ φωνὴ τῆς περυγίζει περὶ ἡμᾶς. Ποσάκις ἡ γονυτευτική συναναστροφή τῆς μᾶς ἔτερψεν ἐπὶ ὄρας, ποσάκις δὲν ἤκουσα τὰς πρὸς ἐκείνην περιπαθεῖς ἐκφράσεις τοῦ φίλου μου, καὶ ἐκείνην ἐρυθριῶσαν, στενεχωρουμένην πάντοτε γλυκεῖαν καὶ παρθενικὴν.

Ποῖον εἰδύλλιον ἔφραστον ἐν τῇ λεπτῇ ὑφῇ του ὁ ἔρωσ των, καὶ τόσφ δὲ τόσφ ἀπλοῦν, ἀπερίττον... Ὁ λυριστὴς ὑπὸ τὴν αἰγίρον τοὺς στόνους του μινυρίζει καὶ ἡ νύμφη ἀπὸ τῆς πηγῆς ἀνέρχεται τὸ κύμα καταθεληγρὸς ὑπὸ τὸν ἔλεγον τῆς κούφης του φωνῆς. Ἀπὸ τοῦ πρώτου βλέμματός αἱ καρδίαι των συνεμίγησαν καὶ ἔκτοτε ἡ αἰγίρος καὶ τὸ κύμα συμμορμυρίζουσι πρὸς τὰ φληναφήματα τοῦ ἀγνοῦ ἔρωτός των.

Οὕτω καὶ ἐκείνοι ἠγαπήθησαν

Τόσφ ἀπλοῦς ἀλλὰ καὶ μεστός χάριτος καὶ μεγαλειότητος προέβη καὶ εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων ὁ ἔρωσ, ὡς οἱ ἀστέρες ἀνατέλλουσι μεθ' ἀπλῆς περιβολῆς ἀλλὰ προσθέτοντος τὴν χάριτα αὐτῶν εἰς τὴν λαμπρότητα των

Ἦσαν γείτονας καὶ ἠγαπήθησαν. Τίποτε ἄλλο.

Ἐγνωρίσθησαν ἐκ τῆς γειτονίας. Ἐχαιρετῶντο τὸ πρῶτον φίλιως, εἶτα ἐρύθημα συνώδευε τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον καὶ μετὰ ἕνα μῆνα ἠσθάνθησαν ὅτι ὁ φίλος μου ἠγάπα.

Ἄλλ' ἠγάπα διὰ τοῦ εὐγενεστάτου ἔρωτος.

Τὸ πρόσωπον τῆς ἀφοσιώσεώς του ἦτο δι' αὐτὸν ὄν τι ὀπερ ἐτέθη εἰς θέσιν τόσφ ὑψηρῆ καὶ ἰδιαιτέραν ὥστε νὰ μὴ φθάνη μέχρις αὐτῆς τὸ κύμα τῆς ἀνθρωπίνης χυδασιότητος. Ὡς αἱ μικραὶ κορασίδες ἐκ τῶν ὠραίων φρασῶν τῆς κατηχήσεως συλλαμβάνουσι λατρεῖαν τινα καὶ εὐλάβειαν, τοῦτ' αὐτὸ θεῖον πρὸς τὴν πάνχανον παρθένον, ἐκεῖ που ἐνόουν ὅτι καὶ ὁ φίλος ἀνῆγε καὶ ἐλάτρευε τὴν Παναγίαν του, ἡ δὲ Παναγία ἀπεδέχετο μετ' εὐμενοῦς καρδίας τὴν λατρεῖαν.

..... Καὶ ἤδη ἡ Παρθένος νὰ θνήσκῃ μετὰ τόσην εὐτυχίαν!... Νομίζω ὅτι νῦν βλέπω ἐνώπιόν μας τὴν κόρην συγκεκινημένην, διατεταραχμένην ἀκούουσαν τὴν φωνὴν τοῦ ἀγαπητοῦ τῆς· ἡ φωνὴ τῆς πάλλει, τὸ ἐρύθημα περικαλλύνει τὴν ὄψιν, ἐκλαμψία τις ἀπὸ τῆς μελαίνης ἱριδος τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἐκτοξευομένη ὡς δέσμη ἀκτίνων ἀπὸ δινηρωμένης ὀπῆς καταυγαζούσης σκιερὸν δῶμα, φωτίζει τοὺς χαρακτῆρας καὶ συνδυαζομένη πρὸς ἕκαστον παρέχει τὴν ἀληθῆ κατανόησιν τῆς ἰδιαζούσης ἀξίας του, ὥστε τὸ ὄλον ἀναφαίνεται

ὡς..... Ἄ! ἡ Μάρθα ἀληθῶς εἶνε ἡ Παναγία τῶν ἐξόχων εἰκότων, ἦν λατρεύουσι πάντες ἀδιαφόρως, πρὸς ἣν ἡ ψυχὴ παντὸς φέρεται ὀλόφυγος.....

... Ὡ! πῶς τρίζει ἀπαισίως αὐτὴ ἡ ἀμαξία! ὁ κριγμός της νομίζω ὅτι θρηνεῖ... πρὸ μικροῦ δὲν τὸ ἠσθάνομην... τώρα... πῶς μοι καταξάινει τὴν καρδίαν... δὲν θὰ παύσῃ λοιπόν!... ποῖα περίλυπος διάθεσις με καταλαμβάνει... ὁ τριγμός αὐτὸς εἶνε φρικώδης.....

Εὐτυχῶς ἐσταματήσαμεν. Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἑπαυλιν εἰς ἣν μετεφέρθη χάριν τῆς καθαρωτέρας ἀτμοσφαιρας ἡ Μάρθα.

Σιγῇ ἄκρα ἐν τῷ οἴκῳ οὐδεὶς θόρυβος ἢ θροῦς κἄν ἐκφέρεται ἀπ' αὐτοῦ καὶ αὐτὴ ἡ φύσις σιγῇ, οὔτε φύλλον σείεται, οὔτ' ἐν τῇ κλίμακῃ οὐδένα συναντῶμεν... ἔκν ἡ ταρχῆ τῆς ἀμαξίας εἶνε ἀπαισία, ἡ σιγῇ αὕτη εἶνε φρικαλέα.

Ἡ οικειότης τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐμοῦ ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὸν θάλαμον τῆς ἀσθενοῦς.

Κηρίον ἀπλοῦν διαρρίπτει ἐρυθρὰν τινα φώτισιν ἀρκετὴν μόνον νὰ διευκρινισθῶσι τὰ ἐπιπλα τοῦ δωματίου, ἐν τῇ ἀκίνησι καὶ σιγῇ των φαινόμενα ὡς περίλυποι συμμετοχοὶ τοῦ ἀτυχήματος. Ἐν γωνίᾳ τινὶ γέρον, ὁ πατήρ, θρηνεῖ, παρέχων θλιβερώτατον θέαμα ἐν τῷ πόνῳ ἐκείνῳ ὅστις κατακαλύπτει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἡδὴ ὅτε ἡ πολὺ κεφαλὴ του ἠλπισεν ἀνακοῦφισιν· μεσῆλιξ κύριος ὑψηλός, ὁ ἱατρός ἐρεῖδόμενος ἐπὶ ἐπίπλου διευθύνει σταθερῶς τοὺς ὀφθαλμούς μετ' ἐκφράσεως τινος λύπης πρὸς τὸ βάθος, εἰς τὴν κλίνην. Ἐδῶ ἐν τῇ σκιερωτέρᾳ γωνίᾳ ἵπταται ὁ θάνατος ἐνεδρεύων. Ἐπὶ λευκῆς κλίνης κεφαλὴ πρὸς τὰ δεξιὰ μικρὸν κεκλιμένη ἀναπαύεται ἐν μέσῳ τῶν σινδόνων· μορφή ὠχροῦλευκος διακρίνεται περιεστεμμένη ὑπὸ κόμης μεταξῶδους διακεχυμένης μέχρι τῶν γυνῶν ὤμων προκυπτόντων διὰ τοῦ χαλαροῦ χιτῶνος. Οἱ ὀφθαλμοὶ κεκλιμένοι· τὰ χεῖλη ἄναιμα. Γαλήνη τις ἠρεμαία γαληνεῖ ἐπὶ τὴν ὄψιν ἐκείνην, ἡ γαλήνη καὶ ἡ ἀγαθότης ἡ δεικνύουσα τὴν ἐρησυχάζουσαν συνείδησιν, τὴν ἀναπαυομένην ἐν ἀγνότητι ψυχῇ.

Ἡ χεὶρ ἐκτὸς τοῦ καλύμματος βυθιζομένη μεταξὺ τῶν ὑφασμάτων ἦν δὲν εἶχεν οὐδεμίαν δύναμιν νὰ κινήσῃ καὶ ἡ μόλις ὑπεγείρουσα τὸ στήθος πνοὴ δεικνύουσα τὴν ἐκρεύγουσαν ζωὴν, μοὶ ἐνέπνεον οἶκτον καὶ λύπην ἀμύθητον. Καὶ συνεπληροῦτο ἡ εἰκὼν διὰ τῆς μητρὸς τῆς γονυπετοῦς ἐνηγκαλισμένης τὰς πόδας τοῦ ἀτυχοῦς πλάσματος καὶ κλαιούσης.

Ὅποση ἀπελπισία καὶ πόνος κατέλαβεν ἡμᾶς ὅταν βλέποντες τὴν ζωὴν οὕτως ἐξαντλουμένην καὶ ἠρμώμενον νὰ δράξωμεν τὴν σωτηρίαν δὲν δυνάμεθα ὅμως. Ἡ καρδία μας εἶχε συμπίεσθῃ. Ὅτε εἰσερχόμεθα ὁ φίλος μου θλίβων ἰσχυρῶς τὸν βραχίονά μου εἰσῆλθε σχεδὸν παρασυρόμενος ὑπὸ ἐμοῦ, μὴ ἔχων τὸ θάρρος νὰ παραστῇ εἰς τὸ θλιβερόν θέαμα. Διήνοιξε τοὺς μεγάλους τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐταστικῶς ἀνετίζων τὴν πάσχουσαν προσπαθῶν ν' ἀρυσθῇ ἐλπίδα· ἀλλὰ μετὰ μικρὸν βραεῖα κατέπεσεν ἡ κεφαλὴ του ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τὰ δάκρυα ἀδρᾶ ἐξεπήδησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου.

Τὸν ἐξήγαγον τοῦ θαλάμου.

Ἡ νύξ προβαίνει ἡσυχος. Καὶ παρ' ἡμῖν οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐδηλώθη.

Πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου ἐμφανίζεται ἡδη ἀνατέλλουσα ἀφώφως, ἀλλὰ μεγαλοπρεπῶς ἡ σελήνη. Φαίνεται ἐκεῖ ὡσεὶ ἐξατμιζούσα αἰθέρα τινα φωτεινὸν ὅστις ἐπικαθήμενος ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων δεικνυσιν αὐτὰ ὡς ἐκεῖνα τὰ ἐν ταῖς φαντασμαγορικαῖς εἰκόσι. Ἐναντι ὑπ' αὐτὴν διακρίνεται ὁ ἐρυθρόφαιος λόφος ὀμαλῶς ἀνυψούμενος· αἱ μικραὶ του κολπῶσεις ὡς πτυχαὶ κρύπτουσι ἐτι τὸ σκότος· τὰ στέρνα αὐτοῦ θωπεύει τὸ ἀργύρεον φῶς. Ἡ ταπεινὴ του χλόη, τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα, οἱ ὀλίγοι βράχοι καὶ τὰ φαιὰ πετρώματα αὐτοῦ ποικίλως φωτιζόμενα καὶ συσκιούμενα παρέχουσι θέαν ἐπιβλητικὴν καὶ μεγαλείαν καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ ἔτεροι λόφοι σκιερῶτεροι καὶ ὀπισθεν ἐτι ἄλλοι καὶ ἐν τῷ βάθει ὁ οὐρανὸς διαστίβων, φαινόμενος ὡσεὶ τι διαφανὲς ἀτμῶδες στρώμα. Ἡ φύσις τὴν νύκτα ταύτην ἔχει τὴν μαγεῖαν ἐκείνην ἣτις συγκεντροῦσα πρὸς ἑαυτὴν τὴν ψυχὴν ἀποκαλύει αὐτὴν πάσης ἄλλης ἐνασχολήσεως ἐν τῇ τερψιθυμίᾳ καὶ τῷ θαυμασμῷ εἰς ὃν εὐρεῖ.

Ὁ φωτεινὸς αἰθὴρ ἐξογκοῦται τῆς Ἀρτέμιδος φερούσης· τὸ ἄρμα τῆς διὰ τοῦ οὐρανοῦ. Ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἐγκύψαν παρατάσσεται ἐγκαρσίως μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ θαλάμου τὸ πρῶτον καὶ γλυκὺ φῶς τῆς ὡς συμπαθῆς ἐπισκέπτῆς τῆς θλιβερωτάτης συμφορᾶς μας.

Ἡ σκηνὴ νῦν πῶς εἶνε ἐγγικτικωτέρα. Ἐξῶθεν ἡ φύσις φαιδρὰ προκύπτει ἕνα θεάσθηται τὴν παρ' ἡμῖν δυστυχίαν.

Ἐχει παρέλθει ἰκανὸς χρόνος. Οὐδεμίαν βελτίωσιν ἡ αὐτὴ καταστάσις ἢ αὐτὴ ἀπελπισία.

Ἡ θλίψις ἡμῶν ἔχει φθάσει εἰς τὸ σημεῖον καθ' ὃ ἡ ψυχὴ ἀπηυδῆσασα διατελεῖ ἐν οὐδετερότητι ἐφεξῆς, πάσα δ' ἐξωτερικὴ ἐκδήλωσις παύει.

Ἡ σκηνὴ εἶνε φρικώδης· ἡ νύξ ἐξω σιγαλέα πληροῦται χραῖς, ἡμεῖς σιγαλέως ἀναμένομεν τὸν θάνατον.

Μακρόθεν διακόπτει τὴν σιγὴν τὸ ὄχληρὸν κρότημα ἀμαξίου. Ὁ μονότονος λυγμὸς τῶν στρεφόμενων τροχῶν, ὁ αὐτὸς ἐπικυλισθόμενος ἀπαθῆς, ἀκούεται μόνος ὡς σημεῖον ζωῆς ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ παντός. Πόσην μελαγχολίαν ἐμπνέει ἡ ἡρεμία του καὶ ἀπάθεια ἢ τακτικὴ καὶ ἐπιμελής ἐργασία του συγκρουομένη πρὸς τὴν τρικυμίαν τῆς ψυχῆς μας.

Νῦν πρὸς τοῦτοις ἀκούεται καὶ ἄσμα συμπαροῦμένον αὐτῷ. Ὁ ἀμαξηλάτης ψάλλει τι τῶν δημοδῶν παθητικώτατον, ἀνεπερόμενον εἰς ἔρωτα ἀτυχῆ, ἔρωτα φθονηθέντα ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ θλιβερώτατα διερραγμένα. Καὶ δὲν φθεῖ μὲν μετὰ τέχνης, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐπακρῆσθους ἐκείνου χρωματισμοῦ, ὅστις εἶνε ἴδιος εἰς τοὺς ἀπλοῦς ἐκ τῆς ἀφοσιώσεώς των εἰς τὸ ἄσμα καὶ τὰς ἐννοίας του, ὥστε αἰσθάνεται τις τὴν ἀξί-

στον ἐκείνην φωνὴν μετοχετεύουσαν ὄλην τὴν αἰσθηματικώτητα αὐτῆς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀκούοντος, ὡς κρουνοῦς ὕδατος ἐμβάλλει εἰς λεκάνην.

Νῦν ἡ ψυχὴ μου περιζοφοῦται καὶ ἡ θλίψις πολιορκεῖ αὐτὴν πανταχόθεν. Τὸ μελαγχολικὸν αὐτὸ ἄσμα μόνον ἐν τῇ ἀφωνίᾳ τῆς φύσεως σύστοιχον πρὸς τὴν ψύχωσιν ἡμῶν, περιάγει αὐτὴν εἰς τὸ ἔσχατον.

Ἡ σελήνη ἐγκατελείπει ἡμᾶς, ἐγκατελείπει καὶ τὸν οὐρανόν, ἔδυσσε. Σκότος αὐθις κατήγγυεν τὴν εὐπρεπῆ ὄψιν τῆς σεληνοφώτου φύσεως.

Μακρὰ ὄρα διέρρευσε διὰ θλίψεων καὶ συγκινήσεων, ἡ νύξ τέλος ὀρέγει τὴν χεῖρα πρὸς τὴν ἡμέραν ἀποχωροῦσα. Τὸ ἡμίφως, ὁ οὐδὸς τῶν σκιερῶν οικητηρίων τῆς νυκτός καὶ τῶν ἐκλάμπρων μεγάρων τῆς ἡμέρας, διατρέχει τὰς πεδιάδας, ἀναβαίνει τὰ ὄρη, ἐξαπλοῦται νωχελῶς ἐπὶ τῆς ἀβραῆς θαλάσσης. Ὑποφώσκει.

Καὶ ἡμεῖς ἀγρυπνοῦντες ἀναμένομεν.

Ὁ ἱατρός πλησιάζει μελάγχολος τὴν κλίνην.

Ἐξετάζει ἐπὶ μακρόν, πάντες κρεμώμεθα ἀπ' αὐτοῦ. Ἀνεμίζομεν τὴν ἀσθενῆ... ἐκείνον...

Ἄψνης ἀνεγείρεται, αἰγλή χραῖς ἀναλαμβάνει ἀπὸ τῆς σοβαρῆς μορφῆς του, ὑψοῖ τὴν χεῖρα ὑπὲρ τὴν ἀσθενῆ, ὡσεὶ ἀναμένων τ... .

Γλυκυτάτη φωνὴ κρούει τὰς καρδίας μας:

— Μαμά... μαμά... πατέρα!...

— Ἀνατινάσσομεν τὴν κεφαλὴν πάντες, τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν, μία κραυγὴ ἄφρατος ἐκφεύγει τῶν χειλέων μας:

— Ἐσώθη.

Φαιδρὸς ὁ κῶδων σύγχερονος τοῦ ἐξωκλήσεως καλεῖ εἰς τὸν ὄρθρον, πρὸς αἶνον τοῦ ὑψίστου: χαρμύσουσι οἱ φθόγγοι του πληροῦσι τὴν κοιλάδα, μεταγούσιν ἐπὶ τῶν ἐλαφρῶν πτερύγων των πανταχοῦ εὐφροσύνην.

Αὐτόματος κίνησις ἐμπίπτει εἰς πάντας ἡμᾶς· γονυπετούμεν καὶ θερμὴ παναγνος εὐχαριστία ἀνυψοῦται ἀπὸ τῶν καρδιῶν ἡμῶν πρὸς τὸν πανάγαθον πλάστην.

Καὶ ἡδὴ αὐγάσμος ἀγαλλιᾶσεως καταφέγγει τὰ ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας σκιωθέντα δώματα τῆς καρδίας τοῦ φίλου μου, ἐν τῇ σεμνῷ ἔδῳ ἱδρυται σεμνοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν παρθένον.

Ἐν Πειραιεὶ Ἰουνίου 1890.

K. N. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ὁ ἱατρός X... ὠμίλει μετὰ τινος φίλου ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, ὅτε νεκρικὴ συνοδεία ἀνέρχεται τὴν ὁδόν.

Ὁ φίλος μετὰ εἰρωνικῶς παρατηρῶν ἐναλλάξ τὴν κηδεῖαν καὶ τὸν ἱατρὸν, ὅστις ὅμως μετ' ἀπαθείας ἀπαντᾷ:

— Ξεύρετε..... δὲν εἶνε ἀπὸ τοὺς ἰδιόκους μου.

— Δάνεισέ μου δέκα φράγκα, σὲ παρακαλῶ.

— Τί τὰ θέλεις;

— Τὰ θέλω διὰ νὰ ἐνεχυριάσω τὸ ὥρολόγιόν μου.

— Ἄλλὰ τότε διατί ζητεῖς καὶ ἀπ' ἐμέ τὰ δέκα φράγκα;

— Διότι πρέπει πρῶτον νὰ πληρώσω τὸν ὥρολογοδιορθω-
τὴν ὁ ὁποῖος μου τὸ κρατεῖ.

— Εἰς ποῖον σημεῖον εὐρίσκειται ἡ ὑπόθεσίς μου; ἐρωτᾷ τις φίλον του βουλευτήν, ἐνεργῶντα τὸν διορισμόν του.

— Εἰς ἄριστον σημεῖον φίλε μου. Τὰ σχετικὰ ἔγγραφα ἐ-
τακτοποιήθησαν, ὅλαι αἱ ἐνέργειαι ἐγένοντο καὶ δὲν μένει
πλέον παρὰ νὰ συναινέσῃ ὁ ὑπουργός.

Ὁ κ. Βλακίδης διηγεῖται ὅτι ἀπώλεσε πρὸ μικροῦ ἓνα
θεῖόν του, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔτρεφε μεγίστην συμπάθειαν.

— Ἄλλ' ὅ,τι μὲ παρηγορεῖ ὀλίγον, προσθέτει, εἶνε ὅτι δὲν
ἤσθάνθη, δὲν εἶδεν ἑαυτὸν ἀποθνήσκοντα.

— Ἐχασε τὰς αἰσθήσεις του;

— Ὅχι, καλέ.

— Πῶς λοιπόν;

— Ἦτο τυφλὸς πρὸ δέκα ἐτῶν.

Μπριλλαντίνη καὶ Βαρδολίνη.— Ἡ πρὸς στίλβωσιν καὶ
θρέψιν τοῦ μύστακος καὶ τῆς γενειάδος σκευασία τῆς *μπριλ-
λαντίνης* εἶνε ὑγρὸν ἀλκαλικόν, ἀρωματισμένον δι' εὐαρέστου
μύρου, τῇ προσθήκῃ ἑνὸς δεκάτου τῆς ποσότητος τοῦ ἀρχι-
κοῦ τούτου ὑγροῦ ἐκ γλυκερίνης ἢ κικινελαίου νεωστὶ παρε-
σκευασμένον.

Βαρδολίνη δὲ καλεῖται ἐσχάτως ἐπινοηθεῖσα σκευασία
πρὸς λίστρωσιν τῆς κόμης κατασκευαζομένη ὡς ἐξῆς:

Τραγακάνθινον κόμμι..... γραμμάρια 17.

Ροδόνηρον..... »..... 454.

Ἀπόσταγμα ρόδων (ροδέλαιον)..... »..... 1.

Διαλύσατε τὸ κόμμι ἐντὸς τοῦ ροδόνηρου ἐντὸς 24 ὥρῶν,
φροντίζοντες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ν' ἀνακινήτε τὴν παραγο-
μένην πηκτὴν μάζαν. Ἀποστάξατε εἶτα τὸ μίγμα διὰ χον-
δροῦ λινοῦ πανίου καὶ ἀναμίξατε εἶτα τὸ ροδέλαιον καὶ ἡ
Βαρδολίνη εἶνε ἐτοίμη. Δύνασθε, ἂν ἐπιθυμῆτε, καὶ νὰ χρω-
ματίσητε αὐτὴν δι' ὀλίγων σταγόνων ἢ ἀμμωνιακοῦ καρμινίου
ἢ διαλύσεως ἀνιλίνης.

ΤΩ: ΦΙΛΑΛΤΩ: ΜΟΙ

Κ. Κ. Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΩΙ

ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΓΑΜΟΙΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΤΟΥ

Πέτα, ψυχὴ μου, πέταξε μὲ τὰ γοργὰ φτερά σου
νὰ αμείξης μ' ἄλλη φιλικὴ ψυχὴ ἀγαπημένη,
μὲς' τῇ δικῇ της τὴν χαρὰ νὰ χύσης τὴν χαρὰ σου,
νὰ δῇ γιορτὴ ποθοῦμενη, γιορτὴ εὐλογημένη,

Πέτα καὶ μύρωσε κ' ἐσὺ μὲ φιλικὴ καρδιά,
καὶ μὲ λουλούδι' ἀμάραντα πλέξε κ' ἐσὺ στεφάνιον,
καὶ σκόρπισε τριγύρω τους ἀγάπη κι' εὐωδιά
καὶ ψάλε ὑπερήφανο τραγοῦδι, 'ς τὴν ὄρφνιαν.

Ἀγαπημένε φίλε μου, σοῦ στέλω μυρωμένῃ
κι' ἀπὸ τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς ἐλόθερμῃ βγχλημένη
τὴν πρὸ γλυκύτερῃ εὐχῇ, Σοῦ εὐχομαι νὰ ζήσουν,
καὶ λύπη, πόνος, στεναγμὸς ποτὲ νὰ μὴ γροικήσουν.

Ἐν Πειραιεῖ τῇ 9 Ἰουλίου 1890.

ΕΠ. ΠΟΛΙΤΑΚΗΣ.

ΕΠΙ Τῷ ΘΑΝΑΤῷ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΛΑΥΣΤΟΥ ΤΑΚΗ ΚΟΥΒΑΒΑ

Γιομάτος νεότη καὶ ὄρασι λουλούδι μυρωμένο
εἰς τῆς ζωῆς ἐβλάστανες τὸ ὄρασι λουλούδι,
μ' ἀγέρι φύσηξ' ἔξαφνα σκληρὸ, φαρμακωμένο
καὶ μαραμένο σ' ἔρριξε σ' ἀτέλειωτο σκοτάδι.

Τώρα 'ς τὸ μνήμα κοίτεσαι δίχως πνοὴν καμμία·
Ἐσβύσθηκε παντοτεινὰ ἡ τρυφερὴ ματιὰ σου,
ἢ ζηλεμέναις χάραϊς σου χαθῆκαν μία, μία
κι' ἔπαψε πλέον νὰ χτυπᾷ ἡ ἄκακη καρδιά σου

Πές μου γιατί νὰ γεννηθῆς! γιατί νὰ μεγαλώσῃς,
Σὰν ἦτανε ἀλύπητα ὁ χάρος νὰ σε πάρῃ;
Γιὰ νὰ μᾶς κάψῃς τὴν καρδιά γιὰ νὰ μᾶς φαρμακώσῃς;
γι' αὐτὸ μαράθῃς, λουλούδι, ὅλο ὄρασι καὶ χάρι;

Γραμμμένο σοῦτανε νεκρὸν νὰ σε χαρῆ τὸ χῶμα,
κι' ἀπὸ τοῦ κόσμου νὰ σωθῆς 'νωρίς τὴν ἀδικία·
καὶ τώρα εἶσαι ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ τὸ δῶμα,
ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῆς μακρὴν τὴν ἄμετρη κακία.

Ἐκεῖ 'ψηλὰ ποῦ θρίσκεσαι 'ς τὸν γαλανὸν αἰθέρα
θὰ ἤρῃς τῇ μητέρα σου τὴν πολυαγαπημένην.
Μὴ λησμονήσῃς νὰ τῆς πῆς πῶς δευτέρῃ μητέρα
σοῦ ἦτανε ἡ θεῖα σου ἡ χαροκτυπημένην.

Καὶ παρακάλεϊ τὸν Θεὸν παρηγοριά νὰ δώσῃ
σ' τὸν ἄμοιρο πατέρα σου 'σ τὴν δόλιχ ἄδελφῇ σου,
Τοὺς ἀτυχεῖς σου συγγενεῖς νὰ τοὺς ἐγκαρδιώσῃ
νὰ ὑποφέρουν τὴν πικρὴν, τὴν μαύρην στέρησί σου.

30 Ἰουνίου 1890.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ Ι. ΚΑΛΟΣΤΥΜΗ

ΔΙΣΤΙΧΑ

Μὴ μ' ἀγαπᾷς δὲν σοῦ ζητῶ γιὰ ἐλεημοσύνη
Ἀγάπη ποῦ σὰν τὸ κερί ὁ ἄνεμος τὴ σβύνει

Ἀγάπη παρακαλετὴ, μὲ τὸ στανεῖο ἀγάπη.
Πέφτει σὰ λουλούδι χλωμὸ ποῦ ἡ ρίζα του ἐσάπη.

Θέλω ἀγάπη, 'στὴν καρδιά νὰ εἶναι ριζωμένη,
Ποῦ ὅλος ὁ κόσμος νὰ τραβᾷ κ' ἐκείνη νὰ μὴ βγαίνει

Θέλω ἀγάπη πύρινη, ἀσάλευτη σὰ βράχος,
Καὶ μὲς' στὰ φυλλοκάρδια σου νὰ ἦμ' ἐγὼ μονάχος.....

Μὴ μ' ἀγαπᾷς, δὲν σ' ἀγαπῶ δὲν στοὺς ζητῶ γιὰ χάρη
Λησμονήσέ με, κι' ἄς γενῆς βασιλίσσα μακάρι.

Ἀπὸ τοῦ βράχου τῆς Φρεατύος, Ἰουλίου 1890.